

בשנת

ידיעות קיבוץ הזורע - כ"ד בתמוז התש"ף - 16.07.2020

נפרדים מנורית ארוז ז"ל

בני משפחה וחברים | עמוד 8

נפרדים ממיכה פניג ז"ל

בני משפחה וחברים | עמוד 3

פרויקט אגם ברוך

יוחנן מעוז | עמוד 16

מוכנים לצבא!

נעמן ברקאי | עמוד 14

- 3 | הספדים מהלווית מיכה פניג / בני משפחה וחברים
 7 | עדכונים מהנעשה בקיבוץ
 עדכוני תרבות / איריס רפאלי
 מבזקי חקלאות / חקלאי הזורע
- 8 | הספדים מהלווית נורית ארז / בני משפחה וחברים
 14 | זה נוער זה! – מוכנים לצבא! / נעמן ברקאי
 15 | המדור לשיתוף הציבור – צפונה בימי קורונה / דובי זמר
 16 | תיבת הזיכרונות – פרויקט אגם ברוך / יוחנן מעוז
 17 | שביליסטים – יומן מסע / ניר רענן
 18 | ציורים – עדכונים מפינת החי / גבי מענית
 20 | תרבות ופנאי
 פינת התובנה / בועז בש מרץ'
 חברים משתפים / עמוס אורן
 טיפת מיתולוגיה / אהוד דור
- 22 | לקראת שבת
 פרשות השבועיים / דובי זמר
 אחרי הכל שיר
 סוף פסוק
- 24 | שו"ת – יעל טיקטין / דני נהב

מערכת בשער

עריכה ועיצוב
אילת ראטס

טלפון

050-7450642

דוא"ל

bashaar.hazorea@gmail.com

השתתפו בגיליון זה

הספדים מהלווית מיכה פניג:
 יפעת פרי, תמנע רז, יפתח ניר
 ואורה ברוקר

הספדים מהלווית נורית ארז:
 חנן ארז, תמר ארז, גינת שפיגל,
 מיקה ארז, חנה ואברהם ברזילי,
 דודי ושרה ברזילי, אסנת בלס
 רביב - בשם קבוצת 'דרור',
 איציק חולבסקי, הרב ניר ורגון.

שאר המדורים:

איריס רפאלי, חקלאי,
 הזורע, נעמן ברקאי,
 יוחנן מעוז, ניר רענן,
 גבי מענית, בועז בש
 מרץ', עמוס אורן, אהוד
 דור, דובי זמר, דני נהב
 ואילת ראטס.

הגהה

עמוס אורן

תמונת שער וצילום בעמוד זה

שבתאי פרידמן

הפצה

שי מוריס, רינה רשקוב

לך שאני משחררת אותך ואתה יכול ללכת לנוח. היום אנחנו מחזירים אותך לאדמת העמק, בה נולדת, גדלת, התחנכת והתעצבת, ומבקשים שתישאר לשמור עלינו מלמעלה ולפעמים, אם צריך, אז אפשר גם עם נזיפה קטנה.

יפעת

אנחנו זוכרים את מיכה, אחי היקר, בשנותיו האחרונות כאשר היה חולה. אני רוצה לספר על מיכה שליווה אותי 63 שנה. מיכה היה בן שמונה וחצי כאשר אני נולדתי. יש לי תמונות שמיכה לוקח אותי בזרועותיו החסונות, כבר אז ראו את אהבתו הגדולה לילדים. מיכה בגר והיה לנער חסון ותמיר, עם הרבה כוחות.

במוסד 'שומריה' היית אלוף בזריקת כדור ברזל ושיחקת גם כדורסל בנבחרת. נבחרת להיות מדריך ב'שומר הצעיר' לשכבת 'גפן-רימון' אשר מאוד אהבו אותך, וזה ידוע שהנערים שנבחרו להדרכה בשמו"צ היו מהטובים ביותר.

כאשר התגייסת לצבא, בחרת להתגייס לשריון וכמובן שהלכת לקורס קצינים. היית כמה שנים בצבא קבע. כאשר נפצעת מרסיס בצוואר על גדות התעלה, הרופאים אמרו שבזכות חוסנך הגופני והנפשי הצלחת להתגבר על הכל. כמה שמחנו בשבילך בזמן השירות הצבאי, שהיה משמעותי עבורך כל כך. היינו גאים בך על מסירותך, אהבתך והדאגה הגדולה לחיילים שלך. אני זוכרת כילדה, שהתארחו בקיבוץ חיילים והם שאלו אותי, אם במקרה אני מכירה את מיכה פניג, שהיה מפקדם. הם כל כך אהבו אותך והעריצו אותך, על כל אשר היית עבורם והרעיפו המון שבחים, כשנודע להם שאני אחותך.

חזרת לקיבוץ. תמיד היית פעיל ומארגן דברים, איש אכפתי ביותר. אני זוכרת שהיית עלם צעיר בשבתות אצל ההורים, עם ארוחות הארבע המפוארות שלנו. תמיד אהבת לשחק עם הילדים של חיה ואסתר וכמה הם אהבו אותך – לרוץ איתך, לטפס על כתפין הרחבות כל-כך. תמיד היית מוקף בילדים, שמאוד אהבו אותך ולשחק איתך. היית ממגנט אליך את הילדים כולם. תמיד חשבתי בלבי, שהיית צריך ללמוד חינוך, שהיית יכול להיות מחנך בחסד עליון. אתה בחרת אחרת.

אבא שלי היה איש גדול וחזק וקצת מפחיד, ויש כאלה שיגידו שאף מטיל אימה. אבל הסוד הגדול, שהיה ידוע רק לאנשים הקרובים אליו היה, שבתוך תוכו הוא בעצם היה רך כמו חמאה. והדרך להמיס את החמאה הזאת הייתה ילדים. כשהיינו צעירים, היה משחק עם ילדי השכונה וכשבגרנו והגיעו הנכדים, הם המיסו את ליבו. גם בשנים האחרונות, כשכבר פחות היה לו כוח ורצון לתקשר, כשהנכדים היו באים לביקור, היה נדלק בו ניצוץ חיים ותגובות שהיו שמורות רק להם. וגם כאבא, היה מוכן להפוך עולמות וידעתי שכל מה שאצטרך ואבקש – יעזור לי ככל יכולתו, גם אם זה יגרור נזיפה קטנה תוך כדי.

והיום אני רוצה להגיד לך תודה:

תודה שגידלת אותי על ערכים של תרומה למדינה, ובמידה מסויימת הובלת אותי בבחירות בחיים וברצון לתרום ולתת.

תודה שלימדת אותי לאהוב את חוה אלברשטיין ולכל נסיעה הייתה קלטת מוכנה עם השירים – תשמח לשמוע שגם בבית אנחנו משמיעים לדריה את אותם שירים.

תודה על הגנים של דור שלישי ללוחמים בגוף ובנפש. גם עכשיו, כשלא היינו בטוחים אם תצליח להתאושש, דיברנו בינינו שאתה הרי הבן של שלמה, אז ברור שלאף אחד אין סיכוי מולך.

תודה שהמשכת לדאוג לנו ונשאת לראות את כולנו מסתדרים ומקימים משפחות, גם כשכבר התחשק לך להרים ידיים.

תודה על הרגעים שבהם ידעת להעריך את אימא וכל מה שהיא עשתה עבורך, והיית אומר לי "את יודעת איזו אימא נהדרת יש לך?".

תודה שנתת לנו זמן לעכל את בשורת הסרטן. ארבע שנים וחצי של מאבק, שלנו ושלך. באשפוז האחרון, לפני כמה חודשים, שאלתי אותך אם עוד יש לך כוח להילחם, ואמרת לי שכן.

תודה שנתת לכולנו זמן להגיע. שהמשכת ונשאת ונאחזת בטיפת החיים האחרונה, גם כשכל המערכות התחילו לקרוס, כדי שנספיק להיפרד ממך.

ותודה אחרונה, שנתת לי רגע אחד אחרון איתך בחדר, להחזיק לך את היד ולהגיד לך שאני אוהבת אותך ושנלחמת מספיק במלחמה הזאת, שאתה הגיבור הבלתי מעורער שלה, ובשקט בשקט ללחוש

מייסוריק. אני בטוחה, שכבר ביום שבת הקרוב אתה מארגן ארוחת ארבע משפחתית עם אימא ואבא, שאהבו אותך כל כך, עם חיה ויעקב ושמוליק היקרים והאהובים שלנו.

יהי זכרך ברוך, אח יקר ואהוב שלי.
חיבוק גדול ממני – תמנע.

לזכרו של מיכה

אתמול בערב יערה סימסה לי: "אתה זוכר שביקש ממך לפני 4 שנים...?". השבתי: "ודאי שאני זוכר". ומעשה שהיה, כך היה: בספטמבר 2016 קיבלתי טלפון ממספר לא מזוהה, ולא יכולתי לענות. בדרך הביתה התקשרתי – מיכה על הקו ומצב רוחו דווקא נשמע טוב: הייתי בטוח שאנחנו הולכים לדבר על החתונה של יפעת, שהיתה אמורה להתקיים באותו שבוע. ואז הוא אומר: "יש לי בקשה לא שגרתית, אני רוצה שתכתוב את ההספד עליי". אמרתי לו: "מיכה, אנחנו נפגשים עוד כמה ימים בחתונה, על מה אתה מדבר?". התקשרתי ליערה לשאול מה קרה, והיא, בחושיה הבריאים, ישר הבינה ואמרה בנוכחותו, עם קצת ציניות כמו שהיא יודעת: "הודעתי למיכה שבדקתי, עדיין לא מוכנים שם למעלה לקבל אותו...". מאז מיכה לא הזכיר את זה, אבל הייתה הסכמה והבטחה שבשתיקה. ולמרות שלקיים הבטחות זה כבר לא כל-כך פופולרי במדינתנו, יש חריגים...

מיכה נולד באוקטובר 1948, בשלהי מלחמת השחרור. קצב הילודה בהזורע בתקופה זו היה חלש, כי הורינו היו מאוד עסוקים. וכך התקבצו בקבוצת 'אורים' שלנו בוגרים (ביניהם מיכה) וינוקות (ביניהם אני), כשהפרש הגילאים הוא יותר משנה; היום זה לא היה עובר...

כולנו השתייכנו לדור, שפונה 70 שנה אחר-כך, בספרה האולטימטיבי של חנה יבלונקה: "ילדים בסדר גמור".

מיכה קיבל מהיום הראשון ב'אורים', ולא בגלל הגיל, מינוי קבע של 'מלך הקבוצה'. מינוי שאף אחד מאיתנו לא העז לפקפק בו: הוא היה גם הכי גדול, גם הכי חזק וגם חכם. אני זוכר עד היום את 'אליפויות בתי הספר' באתלטיקה, שם מיכה זכה בקלילות ובאופן קבוע

בהמשך יצאת לעבוד בהנהגת 'השומר-הצעיר' וגם פה, אתה עומל וטורח. שם פגשת את יערה, בחירת ליבך. התחתנתם בגן שמואל, מוקפים בהמון משפחה וחברים אוהבים. חייתם שם כמה חודשים ולשמחתנו הגדולה, בחרתם לחיות בהזורע. לילך, אוהד, יפעת וזהר – ארבעה ילדים נהדרים, שאותם אתה כל כך אוהב וכל כך גאה בהם ונותן את נשמתך למענם.

עבדת ב'פלסטופיל' וגם במוסד 'שומריה' וגם שם ראו את החלק המארגן, היוזם והפעיל, שלא שוקט אל שמריו, עד אשר יהיה הכי טוב לנערים ב'שומריה'. מאוחר יותר היית מנהל מוסך הרכב וגם כאן, דאגת בכל ליבך הרחב לחברים. לפעמים נראית קצת קשוח, אבל מי שהכיר אותך מקרוב ידע שהלב שלך זהב.

עם יערה שלך, אהבתם לנסוע ברחבי העולם הגדול, אהבתם לטייל ולהתרגש מהטבע היפה שסובב אתכם בטיולים, אהבה שספגת בילדותך, בטיולי השבת ביער היפהפה שמקיף אותנו, והיית מתכנן את הטיולים בקפידה.

היית איש עם דעות מאוד נחרצות ומאוד אכפתי. היית קם ומדבר בשיחות קיבוץ וכולם הקשיבו לדבריך. התעניינת מאוד בכל הצדדים המשקיים והכלכליים של הקיבוץ. הקיבוץ תמיד היה חשוב לך. פעלת בועדות שונות ותרמת בכל אשר יכולת.

אהבת מאוד את השירים של חוה אלברשטיין ואני זוכרת נסיעה משותפת לאיזו חתונה משפחתית, וכל הדרך שומעים רק את השירים שלה.

כאשר אימא ואבא שלנו היו בבית שקמה, טיפלת בהם במסירות רבה והמון אהבה, עם הלב החם שלך. איך אמר לי איש אחד, שאביו היה יושב עם אבא שלנו בשולחן בבית שקמה – הוא היה מתרגש כל כך לראותך שר עם אבא בקבלת שבת ביום שישי. כזה היית, אדם איכותי עם לב זהב.

לפני ארבע שנים תקפה אותך המחלה הארורה הזאת. נולדו לך ארבעה נכדים מקסימים, שכל כך שמחת כשהם באו לבקר אותך. וגם בתקופה האחרונה, הם היו היחידים שהצליחו להוציא חיוך מפניך.

אני רוצה להודות לכל צוות בית שקמה היקר, שדאג וטיפל במיכה במסירות רבה, ותודות רבות ליערה, על הטיפול המסור והאהוב במיכה לאורך כל הדרך, וכמובן גם לילדים שלך.

נוח על משכבך בשלום, אחי היקר והגדול. נגאלת

בצבא, גם בשירות קבע. ביום-כיפור שימש כקצין אג"ם של חטיבת מילואים.

במרץ 1981 יערה ומיכה נישאו זו לזה, ומאחר ולילך נולדה 6 חודשים אחר-כך, היא תמיד תוכל להגיד לאחיה ואחיותיה הצעירים: "אני היחידה שהייתי בחתונה של אימא ואבא". בהמשך נולדו גם אוהד, יפעת וזוהר. היו אלו שנים יפות של בניית משפחה, ומיכה, למיטב זיכרוני, היה אבא אוהב ומשקיען...

אחר-כך עבדנו הרבה שנים יחד ב'פולסטופיל', מיכה בתחום ריכוז מחלקות וניהול ייצור ואני בפיתוח. כל מי שמכיר תעשייה בכלל ותעשייה קיבוצית בפרט, יודע שאנשי הפיתוח הם ממש 'סדין אדום' למערכת הייצור; הם תמיד מפריעים, מכניסים לקווי הייצור חומרים משוגעים שאי-אפשר להיפטר מהם ותמיד דופקים את תוכניות הייצור ואת העמידה בל"ז. אבל אנחנו דווקא הסתדרנו (למרות הנזקים הבלתי נסבלים שתמיד השארנו אחרי כל ניסיון...).

היו לנו כמה שיחות אז, בשנות התשעים, מהן הבנתי שמיכה מתוסכל מסיכויי ההתקדמות שלו ב'פולסטופיל'. הוא שאף למעלה, ואני ניסיתי לשכנע אותו לחשוב על התמחות והתמקצעות בתחומים אחרים במפעל. כבר היינו כמעט בני חמישים... הוא היה קשוב, ולמרות שהסכמנו על-כך שבקצה הפירמידה יש מעט מקום וצפוף שם – הוא לא הצליח להחליט לאן הוא רוצה להתקדם. וחבל לי על כך, כי יכולות וכישורים היו לו...

בתחילת שנות ה-2000, אם אינני טועה, מיכה נותח בראשו. ניתוח ממנו התאושש בקלות, אבל תובנת הרופאים הייתה שעוד 10 שנים צריך יהיה לטפל גם ב'צד השני'. וזה אכן קרה ב-2011, ולדעתי שם התחילה הדעיכה...

נפגשנו פחות מאז, אבל שמחתי לראות אותו מאושר וטוב-לב בחתונה של לילך וגיא ב-2013; הוא סיפר לי, שאחרי שבכל שנות חינוכנו ב'שומריה' התווכחנו איזה קיבוץ יותר טוב, הפעם מקיימים את החתונה במקום מיוחד, על מורדות ה'הר החלק', מקום ממנו אפשר לראות גם את הזרע של לילך וגם את משמר-העמק של גיא. ומתחת לחופה עמדו נרגשים, אם החתן (אורנה) ואבי הכלה (מיכה), שבערך 50 שנה לפני כן היא הייתה החניכה והוא – המדריך הנערץ... השנים הבאות לא עשו חסד עם מיכה. פתאום גילו

בתואר 'אלוף המדינה' בהדיפת כדור-ברזל, דיסקוס ואולי עוד. התחרויות היו על-פי הגילאים השונים, אבל מיכה זכה במדליית זהב כל שנה מחדש. אם אני לא טועה, גם די קינאנו בו – אנחנו מחויבים ללמוד והוא מטייל בכל הארץ בתחרויות. פגשתי לפני שנה מישהו באקראי, ששמע שאני מהזרע ואמר: "היה לכם אחד מיכה פניג, ספורטאי-על; אי אפשר היה לנצח אותו...".

במוסד, כשכולם התחילו לגדול, ההפרשים אולי הצטמצמו, אבל מיכה נשאר חזק ממש. כולנו נשבענו על עשרת הדברות של 'השומר-הצעיר' והיינו חניכים למופת. ובכיתה י', אני חושב, מגיע הרגע המכונן בתנועה: בחירת המדריכים. שם לא משחק הגיל או כמה אתה חזק, שם בוחרים את הטובים ביותר. ומיכה היה בין הראשונים. אחת מחניכותיו אז הייתה אורנה ממגידו, שהמון שנים אחר-כך הם הפכו למחותנים... התגייסנו אחרי האופוריה של ששת הימים, כשכל מי שענינו בראשו הבין כבר אז, ששקט להרבה שנים לא יהיה כאן. מיכה התנדב לשריון, עשה את כל המסלול והגיע כקצין צעיר לאחד ממוצבי הגזרה הדרומית. באחד מימי הקרב הרבים שם, הוא קיבל רסיס בצוואר ונפצע באופן אנוש. עובד מעוז, שהיה אז סמג"ד של מיכה סיפר, שבגלל הממדים הפיזיים שלו, הוצאתו מהטנק והכנסתו לבונקר היו מאוד מאוד מורכבים, ובפציעה כזו כל שנייה חשובה. אני זוכר ששירתי אז באותה תעלה ארוכה, רק כמה עשרות קילומטרים צפונה, מישהו מהחמ"ל אמר לי שקצין שריון מהזרע

נפצע וש"מצבו קריטי", ללא שום פרטים נוספים. ב-1970, להתקשר מהתעלה להזרע, זו משימה חסרת סיכוי... כשדיווחו סו"ס שהפצוע הוא מיכה – מצבו כבר היה הרבה יותר טוב. רק רסיסים נותרו בגופו עד יומו האחרון, כתזכורת. מיכה המשיך

מיכה בצעירותו – תמונה מתוך ארכיון ה'שומריה', 1967-1968

למשפחת פניג – יערה, לילך, אוהד, יפעת, זהר ותמנע,

במשך שנים, אני מלווה את מיכה מדי שבוע ורציתי לספר לכם, איך מיכה הציג אתכם בפניי.

ראשית, מיכה קיבל את מצבו לא בשמחה, אבל בפיוס וקבלה. הוא היה מציאותי ואסיר תודה על כל מחווה ונתינה. אף פעם לא התלונן או דיבר על הבעיות הרפואיות שלו.

הוא אהב את דרך החיים בקיבוץ; העריך מאוד את אימא מרינה, שתיאר אותה כאישה תכמה, יסודית ומוערכת; את אביו, סבא שלמה, תיאר כאדם עם לב חם, גדול ורחב, שהנתינה למשפחה הייתה המוטו של חייו – הוא אהב וטיפח את הנכדים, הבית תמיד היה פתוח לאורחים, לילדי חברת הנוער, אולפניסטים ומתנדבים. מיכה היה גאה בבית הפתוח שבו גדל.

לכל ילד ונכד שמר מיכה פינה חמה. מעל לכל הייתה יערה. האמרה השגורה בפיו הייתה: "יערה היא הבחירה הטובה ביותר של חיי". מפיו נשמעו המון ביטויים של הערכה, פרגון, חיבה ואהבה ליערה. הילדים היו מקור של אושר והנכדים מקור של שמחה. ברגעי הדכדוך, הם אלו שהציתו את האופטימיות, האהבה והרצון לחיות.

עד השבועות האחרונים היה מיכה אשף הטריטוריה והתשבצים. עשינו חידונים ועיקר בקיאותו הייתה בהיסטוריה הרחוקה של מלחמות העולם ומלחמות ישראל (אחרי הכל – איש צבא). למרות שהזיכרון לפעמים בגד, הוא זכר באופן מפתיע שמות של קרבות ומפקדים והיה בקיא ובעניינים.

עוד משהו משמח עשינו יחד – הקשבנו לשירים ישנים. מיכה זכר את המנגינות והמילים, נהנה מאוד להשתתף ולהקשיב. הוא אהב את השירים הרוסיים ומקהלת הצבא האדום. לעתים היה צועד עם ההליכון ומזמזם את מילות האינטרנציונל במרץ ובנחישות ומעלה חיובים לגבי משמעות המילים היום.

מיכה אדם שהיה שלם עם דרכו ומעשיו, אהב את הארץ והקיבוץ, אהב טיולים למחוזות רחוקים. איש של זוגיות ומשפחה, אוהב ספר ואיש שיחה.

יהי זכרו ברוך, אתגעגע.

אורה ברוקר

אצלו גם סרטן מנוול, מיכה נחלש בגופו אבל בעיקר בנפשו, אני חושב.

ואז התחילו להגיע הנכדים. ואנחנו, כל הסבים שבעולם, נבראנו הרי בשביל לחוות את הדבר המופלא והטהור הזה, שנקרא נכדים. וכשהגענו לבית שקמה, לברך את מיכה על הולדת הבת הראשונה של זוהר, הוא אמר תודה, אבל לא הפגין שמחה והיה כבוי. וכל-כך התעצבתי בשבילו ובשביל ארבעת נכדיו...

למיכה יש משפחה גדולה, מכל מיני כיוונים. כולכם הכרתם אותו הרבה יותר טוב ממני, בזמנים טובים וגם בפחות טובים; כאח, כגיס וכדוד. איש יקר ואהוב, שהחיים התאכזרו אליו פעם אחרי פעם. והיום נפרדים ממנו בצער...

ולך יערה, מה נאמר? ספרי לי מאיפה לוקחים תעצומות נפש כאלו, בשנות הסבל הארוכות של מיכה, ושלך איתו. עשית ממש הכל, בשביל לא לתת לו לשקוע. הראית לו, בכל הצורות האפשריות, שהחיים ממשיכים. רצית לקחת אותו לטיולים, לראות פרחים וטבע. אני זוכר שסיפרת לי, שאפילו הפריחה בגינה כבר לא מעניינת אותו. אבל תמיד שמרת על ההומור המשובח שלך, עם קורטוב של ציניות.

אני חושב שאמרת לעצמך, אם מיכה לא שמח – אשמח גם בשבילו; אם הוא לא מחייך – אצחק בקול גם בשבילו; אם הוא לא מטייל – אעשה זאת בשביל שנינו... את פשוט מדהימה!

סיפרת לי שביום חמישי, כשדיווחת למיכה על מותו הפתאומי של עמירם, הוא הביט אלייך בתימהון, כלא מאמין. וזה אחרי שהבעת רגשות אצלו נהפכה למוצר נדיר כל-כך... הייתם שכנים טובים הרבה שנים, שכנות טבעית כזו, שאין בה חשבון, וכנראה, שהסתלקותו של עמירם העיקה עליו ממש. חלף פחות משבוע – והנה אתם שוב שכנים. לעולמי עד...

זהו מיכה, הגיעה עת פרידה. סבלת מספיק. סוף סוף נגאלת מייסורי הגוף; ואולי גם מייסורי נפש. אבל בשבילי זהו יום עצוב.

נוח בשלום, ביער הזה שאין יפה ממנו. וליד הנחל שכולנו כל-כך אוהבים.

בידידות רבה,

יפתח ניר

עדכוני תרבות / איריס רפאלי

תרבות – עולים על גל בטוח ויוצרים

בשבת אירחנו את גיא ואירנה חץ, עם האוהל של הפלנטריום בחדר האוכל הקטן. כל הציבור הגיע לפי השעות, נכנסו בקפסולות של 25 אנשים ונהנינו מחוויה יוצאת דופן ומעשירה.

לאור המצב של הקורונה בארץ ובאזור שלנו, נצטרך להעביר את מרב הפעילויות שלנו למדיות השונות – 'זום', ערוץ הקיבוץ וכו', על מנת לעמוד בהגבלות.

קיבלתי הצעות ורעיונות מהחברים, ואנסה לתרגם זאת לפעילויות תרבות שיתאימו לנו. אשמח למתנדבים שיסימו להעביר הרצאה מצולמת, שנוכל לשדר בערוץ המקומי.

הרשמות לפעילות תרבות:

במציאות החדשה שנכפתה עלינו, יש צורך בהתארגנות שלא הורגלנו אליה עד כה. אחת הדרכים למניעת התקהלות הינה הרשמה מראש. ישנם כאלו שחושבים שלרשום אנשים אחרים בדפי הרשמה זה מצחיק / משעשע / מעשה קונדס – אני מבקשת מההורים לדבר עם בני הנוער שלא יעשו זאת, כי זה משבש את כל ההתנהלות. במקומות מסוימים יש מצלמות – כך שאני יודעת מי עושה זאת.

חברים שנרשמים לפעילות חייבים לדעת, שעל פי מספר הנרשמים אני מחויבת לשלם לספקי התוכן השונים, ועל כן – כל הרשמה מחייבת ומחויבת.

יומני קורונה – כל מי שיש ברשותו צילומים מאירועי התרבות – מוזמן לשלוח אליי או לראומה

אוספים אוספים – אני מתארגנת להקים תערוכה מאוספים מיוחדים שיש לחברי הקיבוץ ולהציג אותם. אם יש לכם אוסף – אשמח שתצרו איתי קשה.

שניצל בורסט – אם יש לכם תמונות של מקומות מיוחדים בקיבוץ / זוויות מיוחדות / סמלים שרק שלנו – אשמח שתשלחו אליי, על מנת להכין חידון.

אומנם לא כל ההצעות והרעיונות יכולים להתבצע... אך אני תמיד מוכנה לקבל הצעות!

שבת שלום! ■

מבדקי חקלאות חקלאי הזורע מדווחים מהשטח

שיגיעו בקרוב. במחלקת הקוי עונת ההטלות לשנת 2021 החלה במלוא המרץ.

הרפת משתפת: קיבלנו שופל חדש וירוק! למרות החום הכבד – משווקים הרבה חלב.

תודה לכל מי שהשתתף ועדכן: רוני זינגר, צפי גאי, יניב סלע ועופר נוימרק.

מה העניינים באטאים? בשקדים נטיעה נוספת של עוד 20 דונם. בקרוב מאוד נתחיל בקטיף, עושה רושם שהיבול השנה יהיה סביר, למרות תמותת עצים כתוצאה מעודפי מים בחורף האחרון. האבוקדו מתפתח יפה, בקרוב יום-הולדת שנה.

מה עושים בפרדסיים? בפרדס (שוב) דיונים בנוגע לעתיד קלמנטינת 'אור', לאחר החמסין של מאי שהפיל הרבה חנטים. בפומלית המצב הרבה יותר טוב והיא מתפתחת יפה.

שמוות מהחמסין: החסות נמצאות בעונה מאתגרת... חם לעובדים ולחסות גם. הביקוש טוב ומשתדלים לדאוג לשלומן – יש מספר מערכות קירור חדשות שעוזרות לצנן כמה בריכות גידול.

מה קורה באגדה? הביקוש הגבוה מאירופה ממשיך. דגי הזהב מחכים ומצפים לדגים החדשים (צעירי השנה)

יקירתי האהובה,

ביני לביני מתכתב אני עימך זה שישה ימים:

נורית ארז לבית ברזילי, נורית'ל בפי אימא פשקה ואבא יוסף, ילידת רמת רחל, קיבוץ הולדתה על ספר ירושלים, שראתה בנפילת גוש עציון בפרוץ מלחמת השחרה. קיבוצה שנכבש ועבר מיד ליד, שאימהות על עולליהן וילדיהן הוברחו בעלטת הלילה במשוריינים, שעלו על מוקש ונאלצו לזחול דרך שכונות ערביות, אל לב ירושלים הנצורה, ולמצוא מקלט בבית ספר לבנים ולבנות בעת המצור.

אימהות וילדים שנדדו לרעננה בהפוגת המלחמה, שהמשיכו בדרכם לשנתיים במחנה המעפילים בעתלית, עד שייבנה מחנה קיבוצם החדש בעין כרמל. שעברה לאחר נישואינו לקיבוץ הזורע, כשליבה ברמת רחל, הווייתה בעין כרמל ונוכחותה בהזורע.

שש שנים חלפו עד שלמדה ב'סמינר הקיבוצים אורנים', תקעה יתד בשדה ההוראה והחינוך בבית הספר המקומי, החלה לטייל ולחרוש את סביבות הזורע בחברת חניכיה, להוליד את בננו הבכור ולהכריז במוצאי שבת אחת, עם שובנו מביקור סוף השבוע אצל ההורים בעין כרמל, שאכן הגענו הביתה!

נורית, לדבריה, הייתה מאושרת בחייה במדינה, חרף המשברים והמלחמות, מחייה בקיבוץ, בעבודתה החינוכית ובתחומי הוראתה, בפעילותה בקיבוץ, בחינוך המשותף, בחיק משפחתנו ובחברת ארבעת ילדינו.

מעל לכל, חרשה מדי בוקר את יערות הזורע, גבעותיה, הרריה, ואדיותיה, צמחייתה ובית גידולו של החי והצומח בו. "מקיצת הצמחים והפרחים" קראנו לה, כאשר ידעה יום ביומו, כל ימות השנה, מה פורח וצומח עתה.

לימים, עוד בטרם פרשה מעבודתה החינוכית ומהוראת המחשבים לה התמסרה, החלה לעבוד במסירות יתרה בהנהלת החשבונות ב'פלסטופיל', שם התמידה עד לימי הפרישה, כשהמחלה הכריעה אותה.

נורית הייתה רעייה מסורה, תומכת ושותפה בכל שנות פעילותי הענפות, ידעה ליהנות מחיי תרבות עשירים, לימודים והכשרה בלתי פוסקים, ויחד עם זאת לנהל משק בית למופת.

אכן, זכית לחיים מאושרים ומלאים, בסביבה אנושית ותרבותית עשירה, הנושקת לטבע ירוק עתיר זרימה, צמיחה ופריחות, כל ימות השנה. לא בכדי ביקשת, בבוא יומך, להיטמן במקום נפלא זה למילות 'האודה לשמחה' של המשורר פרידריך שילר ולצליליו האלמותיים של

לדוויג ואן בטהובן בסימפוניה התשיעית, כעדות לאיכות חייך.

נוחי בשלום אהובתי, שותפתי לחיים, אם לבנינו ובנותינו, סבתא אהבת לנכדינו, נכדותינו ונינינו.

לא נותר לי אלא להודות למוסדות הבריאות בהזורע, הרופאה וצוות המרפאה המסורים, החברות, בנות הלוויה האהובות שסעדו את נורית בשנות מחלתה הארוכות, לילדינו ובמיוחד לתמר בתנו, שבאהבה, בהתמדה ובמקצועיות, כמרפאה אלטרנטיבית, טיפלה בנורית וחיזקה אותה בשעותיה הקשות, עד לרגעי פרישתה מעולם החיים.

נפרד ממך, אוהבך ושותפך

חנן

אימא אהובה!

תודה על כל מה שהיית.

תודה על כל מה שנתת.

תודה על האהבה והדאגה,

על החיבור לטבע שהטמעת בנו,

על הדוגמה שנתת והוויית, לחופש ללכת בדרכך האישית, בעקבות ליבך, בנאמנות אין קץ, עם יצירתיות אשר שופעת ונובעת מתוך העושר הפנימי של עולמך... תודה על הדוגמה לצניעות, ענווה ופשטות כל-כך גדולה ואמיתית!

תודה על כל מה שזכה ים, בני ונכדך, ללמוד ולקבל ממך... על החום, האהבה, הגאווה בו, על שפע זיכרונות טובים של חוויות משותפות ועל ההערכה העמוקה שלך אליו.

תודה שהבאת אותי אל החיים האלה.

תודה על התיקון שאפשרת ועשית איתי ובשבילי, כמו עם נשמות רבות בעולם, במשפחה שלנו ובשרשרת הדורות...

היית ועודך מורה נשמתית אדירה עבורי, ותמיד תהיי!

אוהבת אותך עד אינסוף.

נוחי בשלום על משכבך, אימא אהובה, והיי שלווה,

מוארת ועטופה בהמשך מסעך!

שלך, תמר

אני מבקשת גם להודות בשם אימא ובשמנו להדר ירון, לצוות המסור של המרפאה ולכל המלאכיות והמלאכים

בקיבוץ, שליוו את אמא ואותנו לאורך המסע וכל כך עזרו והקלו בשנה האחרונה, ובמיוחד בשבוע האחרון.

ב"ה

אימא יקרה ואהובה שלי,

איזו זכות להיות בת שלך ושל אבא יבדל"א. כל חיך היו מלאים באהבה גדולה ובשמחה – אהבת אנשים, אהבת החיים, אהבת הארץ, אופטימיות וראיית הטוב. אהבה שאפשרה לך, כבר בילדותך ברמת רחל, גם בתקופות לא פשוטות של חיים תחת הפגזות, לראות הכל באופן חיובי. גם בזמן המצור על ירושלים, והמגורים במחנה עתלית עד להקמת עין כרמל, חייתם בתנאים שאנחנו היום לא מבינים איך הסתדרתם בהם, אבל את מצאת בהם שמחה וטוב.

אהבה גדולה ושותפות מיוחדת במינה עם אבא, שעמד לחגוג איתך 60 שנות נישואין בעוד מספר שבועות. אהבה לאמת בה האמנת, שגרמה לך להיות פורצת דרך ולקדם שינויים בהזרע, כמו למשל, קיום סדר פסח משותף להורים ולילדים, ולא בנפרד כפי שהיה עד אז; וגם לתת ביקורת, כשהרגשת שיש צורך בכך, אך מתוך אהבה!

אהבה לאדם, שאפשרה לך למצוא מסילות לליבם של חניכך ותלמידיך, ואפשרה לך, בדרכים יצירתיות, לעזור להם לפתח את הפוטנציאל הטמון בהם.

אהבה מכילה וללא תנאים אלינו, בני המשפחה, ולנכדים, שידעו שתתמכי בהם ותראי אותם תמיד באור חיובי, גם אם אנחנו, ההורים, לא תמיד ידענו להסתכל בצורה הזאת.

במסירות ואהבה היית מגיעה בנסיעה של שעות בתחבורה ציבורית, לבלות עם הנכדים, לאסוף אותם מהגן לטיול, תוך גירוי הסקרנות שלהם והתפעלות שלך מכל רעיון שהעלו.

והכרת הטוב תמיד לכל אדם. גם בזמן המחלה ואפילו לקראת הסוף, כשהיית בייסורים כ"כ קשים, הקפדת להמשיך להודות לכל מי שטיפל בך ולכל מי שבא אלייך. למדתי ממך המון, אימא, ועדיין יש המון ללמוד. האובדן והחוסר עצומים. לפחות נגמרו הייסורים.

נוחי בשלום, אימא אהובה שלי. תהי נשמתך צרורה בצרור החיים.

גינת

סבתא יקרה,

כל הזיכרונות עולים בי עכשיו, מהארוחות יחד בחדר האוכל שכל כך אהבנו, דרך כיתת המחשבים שהיינו מבליים בה שעות ועד לטיולים המופלאים שלנו ביער. לבוא אלייך ולסבא בחופש הגדול – זו הייתה האטרקציה הכי גדולה בשבילנו. כל פעם מחדש היינו מחכים לכמה ימים האלו, שהיו מלאים בכיף, חוויות וערכים.

היינו פותחים את הבקרים עם תה ועוגיות שהיית מכינה לנו בכוסות הקבועות שלנו, ומשם היום כבר התגלגל – אם זה לטיול בשעה מוקדמת ביער, שבו המטרה היא להספיק לראות את הזריחה, או שאם כבר קמנו מאוחר אז פשוט היינו יוצאים לטיול, שכלל חיפושי עתיקות לאורך השבילים וזיהוי פרחים מסוגים שונים. יותר מאוחר היינו הולכים למוזאון וילפריד, או לחילופין לבריכה, ופשוט נהנים מכל רגע. בימים מסוימים, היינו מטיילים טיולי לילה לאור ירח מלא.

אי אפשר שלא להזכיר את ההתלהבות שלך כל פעם מחדש מ'מלכת הלילה', כשהיינו יוצאים בשעות מוקדמות, לפני עלות השחר, וסופרים כמה פרחים נפתחו הפעם.

לימדת אותנו להכיר כל שביל ושביל ביער הזרע ובייחוד את המסלול המוסדר לנכים, שם היינו מטפסים ומקפצים על עמודי העצים שפזורים לאורך השביל, ותמיד נהנית משיווי המשקל שהפגנו עליהם. היינו צופים איתך בזרימות הנחל, מדי פעם נכנסים למים ומסיימים בהגעה למערת הגמלים.

סבתא, תודה רבה לך על שלימדת אותנו ככה לאהוב ולהתחבר לטבע. אלו ערכים חשובים, שייתכן שבלעדייך לא היו נבנים. תודה על כל האהבה וההשקעה בנו. את באמת סבתא מיוחדת, אנחנו אוהבים אותך מאוד.

יהי זכרך ברוך.

מיקה

אחותי היקרה,

בפעם האחרונה, כשבאתי לסעוד אותך ולהיפרד, ביקשת ממני לנגן שלושה קטעים, כשאלווה אותך למנוחתך האחרונה. ועוד התנצלת, שאצטרך להגיע במיוחד מארה"ב, ולא שיערנו שגם זה יימנע ממני. ביקשת קטע אחד שניגנתי בלוויה של אבא, את "לילה לילה" שאבא שר לנו כל לילה בהשכבה, את "אלי אלי" בלוויה של אמא, ולך במיוחד שיר על ירושלים, שהיא

הכי קרובה לרמת רחל. האמת, לא הופתעתי כלל, היות ואני זוכר היטב את ערגתך העמוקה לרמת רחל, כפי שכתבת בחוברת היפהפייה והמרגשת שהוצאת במלאת 90 לרמה.

כתבת, אני מצטט: "אני, לצערי, נעקרתי מרמת רחל, אך רמת רחל לא נעקרה ממני".

ביקשת את "ירושלים של זהב", התנית את הסכמתי בכך שאם אלך לפניך, את מוצאת את האקורדיון פולו-סופרנו שלך ומנגנת מה שבא לך.

אחותי הבכורה, בפגישתנו האחרונה העלינו זיכרונות מהפינוי הגדול ודרך החתחתים מרמת רחל לירושלים, לאחר מכן לרעננה ולמחנה המעפילים בעתלית. כשההורים היו עסוקים בשוחות על הגנת הרמה, את הכנסת אותי תחת כנפך והיית לי יותר מאם ואחות, ומלבד כמה צלקות מהגלגול במדרגות של קומה שלמה וקופסת משחת נעליים שהתעופפה לעבר מצחי (זה רק ביני לבינך וכך יישאר) – אין לי כל טענות.

כמה צחקנו באותו יום בו העלינו זיכרונות ילדות, כאשר חנן מהצד מופתע ומתמוגג. ואיך אפשר לשכוח את טיולכם הנפלא אצלנו, את המרדף הרצוף אחרי השלכת שבוששה לבוא, ובסיומו את הפתעת חתונת הזהב שערכנו לכם בביתנו בהשתתפות בני הדודים, כשאתם עומדים מתחת לחופה בנעלי בית, הרב ברגר מקריא את הכתובה החדשה וכולם מתפוצצים מצחוק עד דמעות, ולאחר מכן מקנחים בארוחה ממיטב המטבח הטורקי. לעולם לא אשכח רגעים קסומים אלו.

נורית יקירתי, התברכת בבן זוג אוהב ומסור שתומך בך ללא לאות, ותמרי, איך אפשר בלעדיה.

מניסיוני, אני יודע כמה שנים קשות ומלוות סבל עברת, ואני עם הרגשה של חוסר אונים משווע כשאיני יכול לעזור, זולת טלפונים מחבקים והשמעה של מוזיקה שאהבת.

איני נפרד ממך היום נורית שלי, תלווי אותי בליבי ובמחשבותיי יום יום. אני משוכנע שיערבו לך צלילי המפוחית שכה אהבת. האחייך שלך יפאר מלווה את נגינתי בגיטרות.

נוחי בשלווה אחותי האהובה, אחרי הייסורים שעברת במשך שנים מגיעה לך מנוחה.

מחבקים ומנשקים אותך,
חנה ואברהם

נורית אחותי היקרה והאהובה,

כמה סמלי הוא, שהיום בו השתחררת מהכאבים ומהסבל, הארבעה ביולי, הוא גם יום העצמאות של ארצות הברית.

כמו שאת זוכרת, כמה קשה עליי הכתיבה, הקשר שהיה בינינו היה כל כך חזק ומובן מאליו, גם בלי הרבה מילים.

היית אחותי הגדולה וכמעט אחת עשרה שנים הפרידו בינינו. בזיכרונות ילדותי היית כבר גדולה, יוזמת, פעילה ומפעילה.

מיד לאחר שהתחתנתי עם שרה'לה, עברנו לארצות הברית, ומאז התראינו בהרבה טיולים משותפים, אם בארצות הברית, באירופה או בארץ. כל כך אהבת ללכת ולטייל. היית קשורה לטבע בכל נימי נפשך.

זכור לי הטיול המשותף שלנו לשוויץ, כשבחוסר היגיון מוחלט את, אני ודפנה, טיפסנו לאיזה מפל. חנן, שרה'לה וענת ויתרו מיד, אבל את, שאהבת הרפתקאות, לא ויתרת, ואחר כך היה לך כל כך קשה לרדת. אני אחזתי בידך וירדנו צעד צעד, בזהירות בזהירות, עד שהגענו למטה.

כשהיינו מגיעים להזורע, היית לוקחת אותנו, עם חנן כמובן, למעלה ההר שכה אהבת, ליהנות מהפרחים והנוף היפה שקיבוץ הזורע התברך בהם.

אחות יקרה, סימלת בשבילי את היופי באדם ובטבע, החופש, הקלילות, האהבה למשפחה והמסירות להורים.

נוחי על משכבך בשלום נורית יקרה שלי, ויערבו לך רגבי אדמת הזורע, שכה אהבת.

מדודי,

אחיך

לנורית, במקום חיבוק...

נורית יקרה שלי,

ביקשת, התחננת שנשחרר, שניתן לך ללכת. אמרת שזו משאלתך האחרונה, שאין לך כוח יותר, שנבין, שנכבד...

ביקשתי שתחכי מעט, עוד חיבוק אחד, של פרידה... הרי אוטוטו אנחנו מגיעים. ובניגוד ליתר הפעמים, שתמיד היית כל כך מתחשבת ותמיד השתדלת לרצות, הפעם הבהרת לי שזה כנראה לא בקלפים. שאבין, שאתן לך את ברכת הדרך ואאחל לך שמשאלתך תתגשם. וזה קשה, מאוד מאוד קשה.

את בשבילי תמיד היית כל כך משמעותית, חשובה ואהובה. מלבד קרבת המשפחה, תמיד היינו קשורות בלב ובנפש, שיתפנו, התייעצנו, בכינו וצחקנו, כמה צחקנו ביחד...

לאורך חיינו יש לי המון זיכרונות משותפים מחוויות משפחתיות וטילוים משותפים שעשינו ברחבי העולם, וכל כך הרבה צחוקים...

תמיד אהיה אסירת תודה לך ולחנן אהובך, חברך וסועדך, שתמיד הייתם לצידי בשעות קשות ועטפתם אותי באהבה, תמיכה ופרגון אין סופי...

יקרה שלי, לעולם אוהב אותך ותמיד תחיי בקרבי. אראה אותך בין נצנוץ הכוכבים, בזריחות ובשקיעות, בפריחת הנוריות. תמיד תחיי איתי בנופים שכה אהבת, בחיק הטבע.

שלך לעולם,

שרה'לה

לנורית,

נורית ארז הגיעה להזרוע עם נישואיה לחנן, למדה עדיין הוראה והחלה לעבוד במה שנקרא אז 'גן מעבר', שם פגשנו אותה לראשונה. בהמשך עלתה איתנו לכיתה א', בחרה עבורנו את השם 'דרור' והייתה המורה והמחנכת שלנו עד סוף כיתה ה'.

כיתה ראשונה, כמו אהבה ראשונה – לא שוכחים. בהמשך, נורית כבר לימדה כיתות אחרות, אנחנו עלינו ל'מוסד', התגייסנו לצבא, למדנו מקצוע והקמנו משפחות. ונורית תמיד הייתה שם: פוגשת אותנו בשבילי הקיבוץ וביער, עוברת איתנו כל שלב. נפגשנו במסיבות ובימי הולדת עגולים, אנחנו תמיד 'הדרורים שלה' והיא המחנכת שלנו, בה"א הידיעה.

לפני שלוש שנים, כאשר חגגנו יום הולדת 60 קבוצתי, ערכנו מסיבה במועדון עם משפחותינו וכמובן הזמנו את נורית ואת יעל גלעד תבדל"א. נורית כבר לא הייתה בקו הבריאות, היא רצתה לספר, להיזכר ולא היה זמן. לאחר מכן, כ'פרויקט 60' כל אחד מאיתנו כתב לה מכתב, בו הוא מספר כיצד חווה אותה כמורה, העלה זיכרונות ילדות ובעיקר – מה לקח ממנה לחייו הבוגרים. את המכתבים כרכנו בחוברת וארגנו משלחת: מרב גרנות, תמנע רז ואנוכי הלכנו לביתם של נורית וחנן והגשנו לה את החוברת. נורית התרגשה עד כדי דמעות. היא אמרה כי מעולם לא זכתה במתנה יפה מזו. הקראנו לה מספר קטעים והיא ביקשה כי נקרא מהחוברת בלוויה שלה.

נורית יקרה, הזמן הגיע. באהבה רבה אני מקיימת את הבטחתי.

דני פלג שולח את תנחומיו מקולורדו בארצות הברית, בחוברת כתב: מדי פעם בלילה, לפני עצימת העיניים, אני שוקע בזיכרונות נעימים ומרגיעים מתקופת הילדות. ברגעים כאלה אני נזכר בך. אני זוכר את היום הראשון בכיתה א': את וחנן גרתם באחד הבתים הסמוכים לדשא הגדול ואנחנו היינו בגן 'חצב'. חיכינו לך בהתרגשות רבה. היה שם חיבור חזק שמחזיק עד היום. כשילדיי היו קטנים, חלקתי איתם את חוויות הילדות שהענקת לנו. הילדים שלי הכירו אותך לפני שפגשו אותך באמת. המורשת חוצה דורות.

אורה מתארת את סגנון ההוראה הייחודי שלך: בנושא האינדיאנים הפכנו לשבט אינדיאני אמיתי. הקמנו אוהלים, תפרנו בגדים, בחרנו לעצמנו שמות אינדיאניים. האמנו שאנחנו אינדיאנים במשך שבוע. בנושא 'הציפור והקן' שוטטנו מקצה אחד של הקיבוץ למשנהו, דוכיפת, שרקרק, בז ונקר – את כולם הכרנו. מסיבות סוף השנה הפכו להפקות של הספרים אותם אהבנו. בנושא 'אנו מבשלים' פתחנו מסעדה להורים. כאשר למדנו תנ"ך בנושא 'אבותינו', אירחנו את ההורים אירוח בסגנון התנ"ך ורחצנו להם את הרגליים. השכלת למד אותנו דרך החוויה, הדמיון והסקרנות. נושאי הלימוד צרובים בנו כחלק ממשי מחיינו וזהו עושר אמיתי, שאנו חולקים בו בזכותך.

מוסיף ירון: היום אפשר לקרוא לזה חדשנות, אז התחושה שלי הייתה שאין יום משעמם. הייתה עשייה שלא נגמרת, יצירתיות תמידית. מעורבות ההורים הייתה מדהימה, נורית פשוט ידעה להפעיל כל אחד מהם על פי כישוריו, הם עבדו אצלנו משמרת שניה. הייתה לנו

דיברת איתנו הרבה על משמעת עצמית – "כי אתם שומרים על עצמכם, לא תמיד ישמרו עליכם מבחוץ." מסר חזק של לקיחת אחריות לצד חשיבה עצמאית, יוזמה, יכולת לחשוב ולבצע מחוץ לקופסה.

בימים אלה, כאשר מתקיימים דיונים רבים על מקצוע ההוראה ומעמדו של המורה, לא נותר אלא להיזכר בכך: מורה טוטאלית, מורה לחיים, מורה לדורות.

נורית יקרה, אנו נפרדים היום, אולם כל שנתת לנו חי, קיים ותוסס, עובר עדיין מאיתנו לילדינו ונכדינו.

היי שלום מורה ומחנכת אהובה, תהי מנוחתך עדן.

אסנת בלס רביב – בשם קבוצת 'דרור'

משפחת ארז היקרה,

חנן יחידי ורעי היקר!

גיא, תמר, דגן וגינת היקרים ומשפחותיכם,

חברי הזרע, תושבי ועובדי המועצה, מוקירי זכרה של נורית ארז היקרה, זכרה לברכה.

קרוב לשמונה שנים ליווה חנן את נורית בסבלה הגדול במסירות אין קץ, באהבה גדולה, בהתחשבות וברגישות מדהימה ומעורבות וסיוע ראויים להערצה.

פעמים רבות ביקרתי בביתם של נורית וחנן, הן בתקופה שחנן היה ראש המועצה והן בתקופת כהונתי כראש המועצה. למדתי להכיר, בשעות הרבות האלו, את נורית כאישה משכילה, נבונה, עם היגיון מרשים, ידע מקיף ומגוון ותחושות בטן שהעידו על תפיסה מהירה ואינטואיציה ייחודית. עם סבלנות וסובלנות, רגישות ואצילות!

בשיחות הרבות עם נורית וחנן למדתי על העניין הרב שגילתה נורית בטבע בכלל ובאזור הזרע בפרט. היא הייתה חורשת ברגליה כל שביל וכל נתיב, מחפשת פריחות מיוחדות ושמחה לספר עליהן. למדתי על נורית אשת החינוך, התרבות והאומנות, עם אהבה משותפת עם חנן להצגות ולקונצרטים.

במשך תקופה לא קצרה, בעת מחלתה, הייתי מנסה לסייע לנורית ומביא לה מרקים מיוחדים עבודה, שהכינה רעייתי. חנן תמיד דיווח לי כמה אהבה נורית (וגם הוא) את המרקים הללו.

התמיכה של נורית בחנן, בתפקידיו הרבים והחשובים, הייתה מאוד משמעותית וחשובה עבורו. המשפחה הגדולה והיפה היוותה עבור נורית עוגן משמעותי, אותו

הרבה גאווה בכך, בסגנון הלימוד ובקשר המיוחד בינינו. כותבת דלית: על שני תחומים, הקרובים במיוחד לליבי, אני מודה לך עד היום: האחד – כל יום שישי הבאת לנו ספר אומנות, ספרים המלאים בתמונותיהם המרהיבות של כל האומנים הגדולים: ואן גוך, רמברנדט, בוטיצ'לי ומאטיס מלאו את הדמיון ואת יום שישי. והשני – ערבי הסיפורים בהמשכים. בערב, לאחר הארוחה ולפני השינה, היינו יושבים במעגל ושותים בצמא פרק אחרי פרק מספר שבחרת. לא עשית לנו הנחות, לא בחרת ספרים קלים ופשוטים לעיכול. להיפך, כל ספר לימד משהו חדש, היה מסע חדש. כמה הייתי גאה כאשר ביקשת ממני לעיתים להקריא פרק במקומך, כאשר לא יכולת לבוא בערב.

כותבת תמנע: כאשר למדנו תנ"ך, סיפרת לנו בהתלהבות את הסיפורים והמחזנו אותם. לימים, כאשר בחרתי להיות גננת, המשכתי לספר לילדים בגן את סיפורי התנ"ך בהתלהבות והם המחזו אותם, כל זאת בזכותך. כמה שמחת כאשר הייתי המטפלת של גינת שלך. כל כך התפעלת מזה, שחניכה לשעבר שלך היא המטפלת של בתך והחמאת לי כיצד אני עובדת יפה עימה.

כותבת מרב: לפני שלוש שנים הגעתי ביום חורף לבקר את אימי בקיבוץ. הלכתי לטייל ביער כאשר החל גשם סוחף. שם, בגשם, נפגשתי עימך וביחד מצאנו מחסה במערת הגמלים. כמה נעים היה לי להיות מוגנת בחברתה של נורית, המורה שלי, כאשר כל הזיכרונות על טיולי הילדות עימך מציפים אותי עם הגשם. נפרדנו בחיבוק.

איתמר חזן שולח את תנחומיו משוויץ. אילו איתמר היה ילד כיום, הוא בוודאי היה מעסיק סביבו צוות שלם. לפני 55 שנה היו אלה פשוט נורית ויעל. כך הוא כותב: רוצה להגיד לך ולחנן המון תודה. הייתם לוקחים אותי בצוהריים לקן הפרטי שלכם, שהיה דירת חדר ליד בית וילפריד, ונתתם לי את מלוא תשומת הלב. אני זוכר איך חנן הקריא לי מאנציקלופדיה, לימד אותי למצוא את הצפון ועוד גילויים במדע. הרגשתי שאצלכם אני על אי בטוח וכי שניכם חיבתם אותי, למרות שהיה לי קשה. שידרתם לי כי אני שווה משהו, בתקופה שהרגשתי להיפך, נתתם לי ערך. אני אסיר תודה לכם עד היום.

אני מודה לך נורית, על הערכים שהקנית לנו, על אותן שיחות קבוצה נצחיות, בהן ביקשת מאיתנו להתחשב אחד בשני, לדעת כי אנחנו לא לבד בקבוצה ובעולם,

טיפחה באהבה ובמעורבות גדולה יחד עם חנן. חנן יקירי, עשרות שנים צעדת יד ביד עם נורית רעייתך האהובה. זכיתם לגדל יחד משפחה לתפארת, זכיתם לתור בארץ ובעולם, לראות עולם ולהבין עולם. השנים שבהן טיפלת במסירות אין קץ בנורית היקרה, היו קשות עבורך וגם היוו מעבר חד, מפעילות ענפה וחשובה במרכז הזירה הציבורית, לטיפול בנורית היקרה בד' אמותיכם.

חנן יקירי וכל משפחת ארז, נתנחם כולנו בזיכרון ובמורשת היפים שהשאירה נורית, במשפחה היפה שהקימה ובכך שתמו ימי הסבל שלה. יהי זכרה ברוך!

איציק חולבסקי
ראש המועצה

בס"ד

הספד לאשת חיל – נורית ארז

אני רוצה לקרוא בפניכם קטע ממשלי פרק ל"א. קטע זה נהוג לומר מדי ליל שבת לפני הקידוש, וגם נהוג לומר אותו בהלוויה של נשים, אולם נדמה שהוא מתאים דווקא לנורית שלנו.

משלי פרק ל"א: (י') אֲשֶׁת-חַיִל, מִי יִמְצָא; וְרָחֵק מִפְּנִינִים מִקְּרָה: זו פתיחה כללית, הקובעת שאשת חיל היא דבר שלא כל אחד זוכה לו, והוא שווה הרבה יותר מיהלומים. **תומכת בבעלה** (י"א) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ; וְשָׁלַל לֹא יִחָסֵר. (יב) גְּמַלְתָּהּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ: כפי שהזכיר ראש המועצה שדיבר לפני, נורית ליוותה, תמכה ועודדה את חנן בכל פעילותו הציבורית. ניתן לומר עליה, כפי שאמר ר' עקיבא לתלמידיו על רעייתו: שלי ושלכם – שלה-היא. ואף חנן החזיר לה במסירותו בשנותיה האחרונות.

(יג) דָּרְשָׁה צָמָר וּפְשָׁתִים; וַתַּעַשׂ בַּחֲפָץ כַּפֵּיהָ: נורית הייתה בעלת כישרון ועסקה באומנות ויצירה. (יד) הֵיטָה בְּאֲנִיּוֹת סוּחָר; מִמֶּרְחֵק תָּבִיא לַחֲמָה. (טו) וַתִּקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ; וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ: נטלה חלק פעיל בפעילות חינוכית בקיבוץ ואחר כך גם במפעל. פעלה בחריצות לפרנסת משפחתה וקיבוצה.

(טז) זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקְחֶהּ; מִפְּרֵי כַּפֵּיהָ נִטְעָה כָּרֶם: נורית אהבה כל כך את הטבע, וידעה את שמו של כל צמח.

(יז) חָגְרָה בְּעוֹז מְתִנְיָה; וַתֹּאמֶץ זְרוּעֹתֶיהָ: הייתה שותפה אמיצה למלחמה על הארץ בילדותה, כבת

לקיבוץ רמת רחל ובהמשך במחנה המעפילים. (יח) טַעַמָּה כִּי-טוֹב סִחָרָה; לֹא-יִכְבֶּה בְּלַיְלָה נְרָה. (יט) וַיִּדְקֶה שְׁלֹחָה בְּפִישׁוֹר; וְכַפֵּיהָ תִמְכּוּ פָלֶךְ: פעלה בחריצות יומם ולילה.

חסד: (כ) כִּפְּהָ פָּרָשָׁה לְעֵנִי; וַיִּדְקֶה שְׁלֹחָה לְאַבְיוֹן: פעלה תמיד לעזור למי שאין לו, והשקיעה בחינוך של אלה שדרשו השקעה גדולה יותר.

(כה) עַז-וְהֶדְר לְבוּשָׁה; וַתִּשְׁחַק לְיוֹם אֶחְרוֹן: אצילות הנפש שלה באה לידי ביטוי בעובדה, שגם ברגעיה האחרונים היא עדיין ניסתה לחייך ולשמוח, למרות מצבה הקשה

חוכמה (כו) פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה; וַתּוֹרֵת חֶסֶד עַל-לְשׁוֹנָה: שמענו היום כמה חוכמה וכמה עושר רוחני ותרבותי הכילה נורית.

במפגשים המועטים שזכיתי להכיר את נורית, ראיתי אישה עם אור גדול בעיניים. אני זוכר איך גינת הביאה אותה לטיול של ילדי בית הכנסת והיא סיפרה בלהט על חוויותיה, כילדה בימי הקרבות על רמת רחל. תמיד ראתה את הטוב שבכל אחד ובכל אדם. ואפילו בימי מחלתה השתדלה לחייך, להכין מזכרות לחגיגות בר המצווה של הילדים של גינת והשתדלה שלא להטריח את כל הסובבים אותה. היא מצידה החמיאה לי על החרוזים שחיברתי לילדים בבר המצווה, אם כי אני לא בטוח שאני יכול להתחרות בחרוזים שמחבר חנן.

רציתי להשלים עוד נקודה. יש עבשיו סדרת טלוויזיה 'עוד ניפגש', שמראה מפגשים בין אנשים לבני משפחותיהם שחזרו בתשובה. אני רוצה להגיד, שבמשפחת ארז זה אף פעם לא היה ככה. נורית וחנן בליבם הרחב ידעו לכבד את הדרך שבחרה בה גינת. הם ידעו להסתדר ולהתפשר. כמו שהגמרא אומרת, שכאשר שתי ספינות טעונות ומלאות נפגשות – צריך לעשות פשרה ביניהן. הספינה של נורית הייתה מלאה: באהבת תרבות, אהבת אדם ובאהבת הארץ, והספינה של גינת מלאה באהבת האל והמסורת.

אני חושב שהיחס של המשפחה הזו זה לזה, צריכה להיות דוגמה עבור כולנו, שכן כולנו עם אחד ומשפחה אחת, ואישיותה טובת הלב של נורית הובילה את העניין הזה.

תהי נשמתה צרורה בצרור החיים.

הרב ניר ורגון

רב קהילת שלום – רמת בית שמש א'

מוכנים לצבא! / נעמן ברקאי

בני נוער לקראת הצבא (!) זיפים כסופים מעטרים את פניו ובזמנו הפנוי גומא בריצה מספר תלת-ספרתי של קילומטרים.

את אלדד הכרתי כבר לפני שנתיים, בסוף כיתה י', כאשר השתתפנו יחד בסרט סטודנטים, אותו הפיקו יותם רוזין וסי רון ממשמר העמק. מוזמנים לצפות בו ביוטיוב – "רואי-נארטיב".

לאורך כל השנה, שמרו אלדד ואודאל 'דיסטנס' מאיתנו במהלך האימונים, תוך כדי פרצוף קשוח, המשדר 'אני לא חבר שלך'. אך במרוצת האימונים, שלפו מדי פעם את החיוך שלהם, ובחיי, לכל אחד מהם יש את החיוך המנצח שלו. לאלדד חיוך ערמומי, גאה ומסופק, אך לאודאל חיוך ביישן שמדגיש את ניצוץ עיניו.

שוויון בין גברים לנשים? בהכנה לצבא היה יחס של בת אחת על כל שלושה בנים, וחשוב לציין, כי הבנות היו 'פייטריות' ושותפות שוות לבנים. מקיבוצנו הקט, הזורע, היו שותפים לתענוג: שחר תורן, ים הוכמן, תומר לביא ועבדכם הנעמן.

הבה ניכנס 'בעובי הקורה' – כל האימונים במהלך השנה (שכללו פגרה של חודשיים בגלל הקורונה) אשר כללו סחיבת שקי חול, אלונקות, קורות, ניווטים ועוד, היו במטרה להכין אותנו למעבר מ'נערים' ל'חיילים', תוך כדי הקניית ערכים מגוונים. הכל התנקז לקראת 'האימון המסכם' – מסע ארוך, חוצה לילה ומלא במשימות, שנועדו להתיש לנו את הצורה. כדי לשמור

<<<

אף על פי שאינני מתכנן להיות בסיירת מובחרת, בכל יום שני אחר הצהריים התייצבתי, יחד עם 20 וכמה מחבריי לשכבה, לקורס 'הכנה לצבא', שהתקיים במשמר העמק.

למה לי בכלל ללכת לאימונים אינטנסיביים, מפרכים וכואבים (בלשון המעטה), כשבאותו הזמן יש באפשרותי להתאמן על נגינתי בחלילית (אותה זנחתי כבר בכיתה ד')? אז בכל זאת, למה? שמח ששאלתם... הקורס הזה, בפיקודם של אלדד שחר ואודאל דהן (תיאורים פיזיים שלהם בהמשך), הוא מסגרת חברתית בה אתה פורץ את הגבולות של עצמך, שומר על כושר מסוג ייחודי, רוכש מיומנויות כמו עבודת צוות וניווטים, לומד ערכים כגון אהבת הארץ, משמעת, אמינות וזה רק על קצה המזלג...

כפי שצינתי קודם, בעלי השרביט היו והינם אלדד ואודאל, חברי קיבוץ משמר העמק. להלן תיאור מקוצר של האנשים וקורותיהם בצבא:

אודאל דהן – במקור מאשקלון, שירת בהנדסה קרבית, במסלול 603, היה קצין הדרכה וכיום מ"פ במילואים. כבר שלוש שנים מדריך את הקורס יחד עם אלדד. שיער שחור על ראשו ובקדמתו בלורית קטנה. התרשמתי כי עיניו הן בגווני הירוק-החאקי, מתוך הערכה וכבוד למדיצה"ל.

אלדד שחר – בן משמר העמק, שירת בסדיר ובקבע ב'דובדבן', ולאחר מכן מספר שנים בימ"מ. הוא בעל רזומה מרשים של 15 שנה בתפקידו כמדריך ומאמן

תמונה מימין: האימון המסכם
תמונה משמאל: ישיבת פטפוטים
אחרי האימון המסכם. מימין
לשמאל: אלדד, נעמן ואודאל.

למדתי על עצמי שאני מסוגל לעמוד באתגרים, שפעם חשבתי כי הם רחוקים מהישג ידי. למדתי שהכל בראש ובכל זאת, הכאבים הם בגב וברגליים. למדתי שהשמיים הם הגבול, למרות שבעיקר זחלנו על הקרקע. למדתי שאין דבר העומד בפני הרצון, אבל איך לעזאזל אפשר להגיע לראש העלייה תוך דקה וחצי?!

בסופו של יום, אני שמח מאוד כי בחרתי ללכת לקורס הכנה לצבא, שנתן לי כלים, כך אני מאמין, להמשך החיים.

■ שבת שלום!

על הדיסקרטיות שבאימונים ולא לגלות את הסודות 'לדורות הבאים', לא אפריז בפירוט על התכנים שעברנו. ביום חמישי בערב לפני שבועיים, הוקפצנו למשמר העמק, כשאנחנו לבושים במדי ב'. עשינו תכנון מבצע, עברנו על הציוד (שמשקלו דומה למשקולת אותה עמיהי כלב דוחק במכון), ויצאנו ללילה בלתי נשכח, ששילב את כל האלמנטים בהם עסקנו לאורך השנה. איך כתבתי בעמוד האינסטגרם שלי: "אחד הלילות המזוויעים וגם הטובים ביותר בחיי."

המדור לשיתוף הציבור

צפונה בימי קורונה

טיול חברי 'גשר' לשמורת דן ולחרמון / דובי זמר

ל'גשר' שלנו הוציאו טיולים דומים. ואנחנו – קיבלנו כתף קרה מהממסד, שדחה את פנייתנו בתואנות שלא נאה לצטט אותן כאן. לא שלא הסתדרנו לבד, ברור שכן. גם נעמוד ללא קושי במחיר מלא של טיול ללא השתתפות המערכת. אבל הטעם מר, וגם דובדבני הגולן מתקשים להמתיק לנו את העלבון מהיחס הלא נכון של המערכת. ראשי 'גשר' צריכים לדעת, לפחות כמונו, את הערך של יציאה משותפת לטיול דווקא בימים כאלה, של השבתת פעילויות חברתיות ותרבותיות. מורל נמוך, בדידות וחוסר בפעילויות חברתיות מסוכנים הרבה יותר מקורונה. אם הייתם חשים את אוירת היחד, את השמחה ואת הפנים המאירות שלנו, אולי הייתם נוהגים אחרת. בשם המטיילים, אני רוצה להודות לאיילה ולנחמה, שהוציאו לפועל את הטיול וכמובן לדני, שהוא – WELL DONE – נמשיך לשמור על מצב רוח טוב, ונתראה גם בטיולים הבאים!!

ביום שלישי ה-30.6.2020 יצאנו – 37 חברים בגילאים 60 פלוס ועד 80 פלוס – לטיול בצפון הארץ בהזרכת מדריך הבית – דני אשכרי. הטיול, כמו כל טיולי 'גשר', היה מנוהל היטב, מתוכנן בקפידה, באווירה טובה, באוטובוס של זיאד, מהנהגים המובחרים של 'טיולי מירא'.

ביקרנו בשמורת דן ותל דן, ושילבנו הנאה נופית ורווית מים עם סיור בעתיקות המקום. עלינו לחרמון דרך קלעת נמרוד, נבי חזורי, נווה אטיב ומג'דל שאמס. התרשמנו מהתצפיות מהחרמון וסיפורי הגבורה והאנקדוטות ממלחמת יום הכיפורים. קינחנו בדובדבנים משובחים בשוק של ברכת רם וסיימנו בארמון ואתר הנצחה באזור צומת וואסט.

אך לא זה הסיפור. לאחר ארבעה חודשים של שביתה מאונס (הקורונה), חשבנו שיש אפשרות לצאת לטיול. ראינו קיבוצים מסביבנו – לפחות ארבעה במועצה שלנו ועוד כמה ממועצות אחרות. התארגנויות מקבילות

צילומים: דובי זמר

פרויקט אגם ברוך: אתר תיירות ונופש מרכזי בעמק / יוחנן מעוז

עודפים, במקרים של שיטפונות גדולים. כתוצאה מכך, נוצר במעלה הנחל אגם גדול (נפחו כ-8 מיליון קוב) והמים שנאגרו נשאבו להשקיית השטחים החקלאיים. גורם שלא נלקח בחשבון בתחילת הדרך היה, שבמעלה הנחל קיימים מספר מעיינות של מים מליחים, אשר המשיכו לזרום לתוך האגם. ככל שנמשכה השאיבה להשקיה במהלך הקיץ, עלתה רמת המליחות של המים וסיכנה את הגידולים החקלאיים. גם הכנסת הניקוז התת-קרקעי תרמה את חלקה במי נקז מלוחים, שהגיעו לאגם והמליחו את מימיו.

הפתרון שנמצא לבעיית המליחות, היה חפירה של פתח גדול בתוך הסכר, עד לבסיס הניקוז, והכנסת מגוף גדול אותו ניתן לפתוח, בשעה שמליחות של מי האגם עולה אל מעבר לסף המאפשר שימוש חקלאי במים. מים מלוחים אלה מנוקזים דרך אפיק הקישון אל הים התיכון, שהוא כידוע – מלוח.

בנוסף, נחפר במהלך השנים מאגר צד ובו כ-5 מיליון קוב, אשר אליו נשאבים מי השיטפונות הממשיכים משם לשטחים החקלאיים, וכך נמנעת המלחתם.

רשות ניקוז ונחלים קישון הגישה, לאחרונה, תוכנית לפיתוח הפרויקט והרחבת השימושים בו. התוכנית מטפלת בשיקום ופיתוח של בית גידול לח, שהוא נכס אקולוגי בעל חשיבות לאומית ואפילו בין-לאומית; ובנוסף, פיתוח פארק שיהווה מוקד משיכה לתיירות פנים וחוץ ומנוף כלכלי לתושבי האזור. לפרויקט חוברים יחד הגורמים הנוגעים בדבר, לרבות משרד החקלאות, המשרד להגנת הסביבה וחברת מקורות – בהובלת רשות ניקוז ונחלים קישון ובמימון הקרן לשטחים פתוחים.

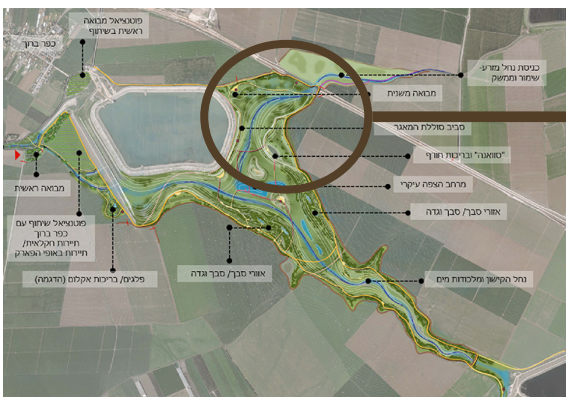

בישיבתה האחרונה של הנהלת רשות הניקוז קישון, שהתקיימה לפני כשבועיים, הובאה לאישור ולביצוע התוכנית לפיתוח האתר. עד כה, שימש האתר לשתי מטרות מרכזיות: **ויסות שיטפונות**, למניעת הצפות במורד הנחל (קריית חרושת ומפרץ חיפה) ו**אגירת מים להשקיה**. כעת מדובר בתוכנית כוללת של שיקום אקולוגי ונופי, תוך פיתוח האתר למטרת תיירות ונופש, כמובן תוך שמירת היעדים המקוריים, שלשמם הוקם.

האגם נחפר בשנת 1953, ולכן לא רבים זוכרים עוד את האירוע, שהיה אחד מן המרכזיים בתולדות פיתוח המדינה הצעירה, לצד ייבוש החולה, הקמת המוביל הארצי ופרויקטים רבים נוספים. **לקיבוץ הזורע** יש קשר טראגי לאגם, כאשר במהלך חפירתו אירעה תאונה קשה, בה נהרג חבר הקיבוץ ראובן (בוב) פרנק – ראו מסגרת בעמוד הבא.

כמובן שבלהט העשייה וההתלהבות מפיתוח הארץ, ניתנה פחות תשומת לב לנושאים כמו שווי משקל ביולוגי ואקולוגי, נזקים לסביבה וכו'. במשך השנים שעברו מאז אותם 'ימי הבראשית', נעשו ונעשים שינויים והתאמות, כדי למזער נזקים ולשפר את הניתן לשיפור, והוקם משרד ממשלתי להגנת הסביבה. גם באגם ברוך (המוכר גם כאגם הקישון), נעשו ברבות השנים שינויים והתאמות, לאחר שאותרו הטעויות והופקו הלקחים.

המבנה המקורי של האגם, התקבל ע"י סכירת נחל הקישון באפיק הזרימה שלו, כשלצידו מגלש לפינוי

תוכניות: אדריכלות נוף טוך-סרגוסי

ראובן (בוב) פרנק ז"ל

במהלך חפירת האגם, שהיה פרויקט בסדר גודל גדול, באו רבים מתושבי האזור לבקר באתר. גם נהג אוטובוס אגד ראובן (בוב) פרנק ז"ל, חבר קיבוץ הזרע, לקח יוזמה והסיע באוטובוס קבוצה של ילדי הקיבוץ לביקור באתר. ב-24.9.53, במהלך הביקור באתר, זיהה בוב יד ידו של שהפעיל את אחד מן הכלים

המכאניים הכבדים שפעלו שם. כאשר ניסה לטפס על הכלי, מעד ונפל מתחת לגלגלים של הכלי ונהרג. הכותב, שהיה אז בן 15, זוכר כמובן את האירוע הקשה, למרות שלא נכח פיזית במקום, קל וחומר הילדים שנכחו במקום בעת התאונה, נושאים צלקת זו עמוק בליבם.

לאחרונה, דווקא בצל משבר הקורונה, התברר הצורך להוציא לפועל פרויקטים של פיתוח, כדי להניע את גלגלי המשק. לשם כך כונסה ישיבה מיוחדת של הנהלת רשות הניקוז, כדי לאשר תקציב ולגשת לביצוע, כבר בשנה התקציבית הנוכחית ובהיקף של כ-50 מיליון ₪. התוכנית, שנערכה תוך שיתוף פעולה של אדריכלית נוף (טלי טוך) אקולוג (ד"ר קפלן) והידרולוג (אבי לבנה), עוסקת בחפירה של כשני מיליון קוב עודפי סחף, תוך יצירת איים מלאכותיים, שטחי הצפה, שבילים וגשרים, תוך שימור בית הגידול הלח והצמחייה הייחודית למקום. נראה שלפנינו פרויקט אשר מבטא את השינויים בגישת המדינה כלפי הפיתוח, שאותו הובילה בימיה הראשונים והחלוציים, לטובת איזון בין צורכי הטבע והסביבה. שינוי הגישה בא לידי ביטוי גם בפרויקטים אחרים, שמובילה רשות ניקוז ונחלים קישון וגם רשויות ניקוז אחרות בארץ. ■

שביליסטים יומן מסע

קטע 33: קפה במכתש הקטן ובנחל צפית, עם שלוש יעלות נמרות

גב), והסתערו בריצה על השביל. היינו בטוחים שיותר לא נראה אותן לעולם. טעינו! חצי שעה מאוחר יותר, הכוח גולש בזהירות אל **נחל צפית עליון**. סטייה של 300 מ' משביל ישראל מביאה אותנו אל **עין צפית**. מעיין די מסכן, שהשביל ויתר עליו די בצדק, אבל עם אטרקציה מדהימה: 3 יעלות חן, בלבוש מינימלי, טובלות במים ושמחות שבאנו. גם שואלות האם יש קפה. הגענו לפשרה, שבראשו של מעלה חצרה, בתצפית על המכתש הקטן, נשתה יחד תה צמחים. עלייה של שלושה ק"מ מביאה אותנו אל אחת התצפיות היפות בעולם: **תצפית מעלה חצרה**, מעל **המכתש הקטן**. באותו מחיר כלולה גם אנדרטה לזכרו של דוד אייזנברג, שסייע לבוגרי גדוד נירים של 'השומר הצעיר' לעלות את מעלה חצרה, בחום הכבד של קיץ 1955, ולא שרד; וגם הפסקת תה צמחים עם 3 יעלות חן, שלמרות התרמילים הכבדים על גבן, עקפו אותנו בקלילות והגיעו לפנינו לתצפית. הירידה למכתש הקטן, במעלה חצירה, מדהימה ביופיה, אך תלולה וקשה. עצתנו: אל תרוצו כמו יעלות חן! אלה ירדו בריצה, וממש חששנו שהן תיפולנה. איזה נפלו, ואיזה נעליים! עצתנו השנייה: אם אתן מחליטות לרוץ בירידה תלולה – עדיף שתעשו את זה כשאתן צעירות! על **החולות הצבעוניים** של המכתש הקטן לא נכביר במילים, כי אין מי שלא היה שם, לבדו או

אפריל 2018: תשע נערות ונער טובעים באסון של נחל צפית.

נובמבר 2018: במסגרת קטע 33 של שביל ישראל, כוח השביליסטים (לורן, הראל ליברמן, אלי קטן, שחר קטן מצה"ל, יוסי שמע, גיל, שפייר, אילן מת"א והח"מ) חוצה בזהירות ובשלום את **נחל צפית עליון**. חצי שעה לפני נחל צפית, עוד ישב הכוח לבטח ב**מצד תמר**, על כוסית קפה שחור ערב לחך, יחד עם עוד חמישה שביליסטים: שני חיילים אחרי צבא בדרכם דרומה, ושלוש יעלות חן (לטעמו של הח"מ), שהשתחררו מהצבא בקושי לפני שלושה חודשים, בדרכן היי דרומה, לאילת! היעלות הודו לגיל על הקפה הנפלא, לטעמן, ולפני שהספקנו להגיג דוד בן-גוריון, הן כבר היתרמלו (18 קילו על כל

שביליסטים ויעלות חן בתצפית מעלה חצרה

מי עוקף אותנו בחצי ריצה, כשאנחנו בחצי הגובה של מעלה עלי? ניחשתם נכון: היעלות! איזה כיף להיות צעיר... סתם! הנוף במעלה עלי כל כך יפה, עד שגם בני 60+ מרגישים כמו בגן עדן! כשמגיעים לראש מעלה עלי, לוקחים קצת אוויר ומסתובבים לראות את המכתש הקטן, מגלים, כמובן, שאנחנו באחת התצפיות היפות בעולם!... השמש כבר מזמן נעלמה, מה שלא מפריע לכוח לעשות את הפסקת הקפה/תה צמחים השישית והאחרונה להיום (נחשו בחברת מי?), ולהמשיך עוד שני ק"מ בחצי חושך, עד שני כלי הרכב, שמחכים לנו בנאמנות ובחשש שקרה לנו משהו... מסתיימים להם 20 ק"מ מהיפים בארץ ובעולם, 10 שעות וחצי הליכה, כולל 6 הפסקות קפה/תה. מגיעים לאיגלו שלנו בממשיית בחושך גמור, ומייד מתחילים להכין את המרק לארוחת הערב, בפיקודה של לורן. חובה!

■ בשם השביליסטים – ניר רענן

בטיול הקיבוץ לפני תריסר שנים, ואין מי שלא ראה את פנינת הטבע הנהדרת הזאת. במחשבה שנייה – בואו הנה שוב. זה כל כך יפה! במחשבה שלישית – מתי כבר לכל הרוחות יתחדשו טיולי הקיבוץ? ועצתנו הרביעית: טיול הקיבוץ הראשון, כשתתחדש המסורת המפוארת, יהיה טיול למכתש הקטן, לזכרו של **עמירם וייס!** בכל מקרה, חציית המכתש עם שביל ישראל היא חגיגה מקסימה ובלתי נגמרת, כולל פגישה מרגשת של יוסי שמע עם שביליסט בשם נבו, מפקדו לשעבר של בני שמע, שהוא גם מדריכו לשעבר של דני שמע בתנועת 'השומר הצעיר'. ומתי החגיגה נגמרת? כשמגיעים אל **מעלה עלי!** או אז מתברר, שהתשלום עבור החגיגה הגדולה הוא בעלייה תלולה, שבלעדיה אין יציאה מהמכתש! בתחתית המעלה הכוח פוגש 3 יעלות חן, שממנמות להן בצל, מתעוררות רק לריחו של הקפה השחור של גיל, ונרדמות שוב אחרי שתייתו... ונחשו

ציוצים עדכונים מפנית החי

ילדים הרבים הנאמנים, שפוקדים את המשק, מטפלים מאכילים ומנקים – תודה לכולכם ולכל אחד בנפרד. **לאורי חץ** – יוזם, בונה, מתכנן ומיישם בחריצות ובתבונת כפיים. **לאורי גבאי** – שפוקד, עוזר ומייצץ במסירות וקביעות. **לאוראל בן צבי**, **שחף דור וגון וייס** – על עזרתם בעבודות ריתוך. **לאייל עמית** – על תרומת חומר גלם. **לרן סולומון** – על רישות צנרת מים. **לאלעד בן צבי** – שמספק מדי יום בהתמדה משלוח חסה לחיות. **לגיא פרידמן** – שמכין מדי יום במשך שנים רבות, בנאמנות בלתי מתפשרת, שקי ירקות לחיות הצמחוניות. **לנסיב** – מרמפת הכלבו, ששומר פירות לתוכים. **למיטב אופק** – שהתנדבה לעזור בחופשת הקיץ. **לאלישע כהן** – שתרם לנו כלוב אוגרים.

<<<

האנשים שאחורי הציוצים

במשק יש כל יום חידוש וזה מה שמרתק ומעניין, כשאתה עוסק בבעלי חיים (ובבני אדם). יש רבייה רבה ומשמחת בעונה זו, וגם תמותה מצערת מדי פעם. בוקעים גוזלים חדשים בקיני הציפורים ואפרוחים באינקובטור, ולדות של ארנבונים, שרקנים ואוגרים. 'החיים החדשים' הללו מצוררים סקרנות ועניין רב אצל המבקרים, ילדים ובוגרים כאחד. יש גם חידושים משמחים, המתהווים הודות לאנשים טובים שנענים לתרום ולעזור למשק להתפתח, ולהם נתונה תודת כולנו:

תודות גם להדס פרסמן מחוות אדמה – על הליווי, התמיכה והתרומה בכל תחום. ליותם רונן ממשק כפר תקווה – שתורם לנו חיות למשק. לנוריה יתום ממשק קיבוץ סאסא – עבור שתי חמוסות. לפלור לוסטיג ממשק עין השופט – עבור הצ'ינצ'ילות ותוכי האהבה. ליחיאל ממשק שדה יעקב – עבור תרנגולות הודו וטווסה. לאיתן חזן – עבור ביצי תרנגולות להדגרה. לעופר זינגר – 'המתנדב המתמיד' על זוג תורי יהלום. לאיריס בן צבי – עבור אגוזי הפקאן. לענבר עטיה – עבור מזון ייחודי להאכלת יד. ליחיאל גץ – שהתנדב להוביל חיות.

■ הכל בזכותם!

כרטיס ביקור

שם: תוכי אהבה (או: הובני); **ייחוס:** משפחת הדרראים; **מוצא:** ערבות אפריקה;

אורח חיים: חיות מחדד נפוצות, בעלי נטייה לפתח קשרים חברתיים הדוקים עם בני אדם ובני מינם, מונוגמיים ויכולים לשבת זה מול זה במשך זמן ממושך, ומכאן שמם. לרוב אינם מסוגלים להגות מילים, אך עשויים להיות קולניים ביותר; **מופע:** נחשבים לתוכים קטנים. צבע הגוף בד"כ ירוק, וצבעי החלק העליון משתנים בין המינים השונים בסוג.

במשק החי: שלושה מינים שונים (בשלושה שילובי צבעים שונים) מאכלסים את כל הציפורים העגול, כל מין במחיצה נפרדת (בתמונה נראה המין הובני ורוד פנים). להקת תוכייה האהבה שלנו מונה כ-100 פרטים!

תודה רבה לגבי מענית, על הצילומים והציוצים.

מהו 'מנהיג טוב' – המשך הדין

ראשית, אני מודה לשמעון שתיל על ההתייחסות שלו לפינה שלי בעלון הקודם! נראה שיש לפחות אדם אחד שקורא את 'פינת התובנה' שלי ואף חושב בעקבות כך ומביע דעה בנידון!

עכשיו לעניין עצמו: אמנם הפינה הייתה בנושא 'סוגי אינטליגנציה', אך כאמור גם התייחסתי שם לאישיותם של כמה מנהיגים בולטים מהעבר, בעיקר לעניין היכולת המניפולטיבית שלהם, כלומר האם הם סוחפים את העם אחריהם דרך דוגמה אישית ומכוח אמונתם בדרכם, או שהם משתמשים ב'מניפולציית המונים' כדי לזכות בתמיכת הציבור? (אני ממליץ מאוד לקרוא את 'פסיכולוגיה של ההמון' של פרויד).

לגבי טענת שמעון – כי גם למנהיגים דוגמת צ'רצ'יל ובן גוריון היו צדדים מניפולטיביים, אגו גדול ודרך פוליטית הכוללת תכסיסנות ועורמה כדי להשיג את מטרותיהם – זה נכון. אז מה? האם יש 'אדם מושלם אופי'? או מה שהרבה יותר קשה – האם יש אדם מושלם אופי שמושיג

לעמו דברים גדולים וחשובים? לא, בוודאי שאין. שניים מהפילוסופים הידועים והנערצים ביותר בהיסטוריה, סוקרטס ואפלטון, שהניחו את היסודות לפילוסופיה של העולם המערבי (כולל את 'תורת המידות'), התעלמו לחלוטין (אפילו בחשיבה והבעת עמדה) מזכויות של נשים ועבדים; לתומאס ג'פרסון, ממנסחי חוקת ארה"ב היו עבדים; ליוליסס גרנט – גנרל צבא הצפון במלחמת האזרחים, ולמעשה מי שניצח במלחמה וגם הצליח כנשיא לחבר מחדש את ארה"ב (ממליץ על המיני-סדרה המעולה עליו בערוץ ההיסטוריה) – היו טעויות טקטיקות קשות שגרמו למוות של מאות אלפים, חוסר כישרון כלכלי קיצוני ובעיות של שתיית יתר.

האם 'מנהיג טוב' הוא אדם מושלם? – לא. השאלה מה היא 'המסה הקריטית' של התכונות הטובות שבו, מול המגרעות ו'שריטות האופי' שבו.

אותו צ'רצ'יל, שהיה בעל אגו מנופח, הצליח לעמוד מול היטלר ולעצור אותו חודשים רבים קודם להצטרפות ארה"ב למלחמה, והאופן בו הנהיג את עמו, בזמן המלחמה הקשה ביותר שהיו בה מאז ומעולם, נלמד כיום בקורסים של מנהיגות.

לגבי בן גוריון (הספר המועדף עליי הוא דווקא של מיכאל בר זוהר – 'האיש מאחורי האגדה') – על כל התכסיסנות הפוליטית (והמדינית) שלו, האגו הגדול שלו ולמרות ה'עסק ביש' ומשגים רבים אחרים שלו, הוא היה הפקטור המשמעותי ביותר בהקמת מדינת ישראל, ביכולת העמידה הצבאית של ישראל בשנותיה הראשונות ובהקמת היסודות הדמוקרטיים, החינוכיים והכלכליים של המדינה! בראי ההיסטוריה, השאלה היא מה אותו היסטוריון או 'שופט הדיוט' (כמוני וכמוך)

חברים משתפים

מיזם 'לזכר' – היי-טק בבית הקברות

'פלא ההיי-טק' מגיע לבית הקברות שלנו. מדובר בהדבקת לוחיות מתכת ועליהן ברקוד, על קבריהן של בנות משפחת אורן, ציונה ובתה ענב.

כל אוחז 'טלפון חכם', המעוניין או מתעניין בכך, יכול לצלם או לסרוק את הברקוד (שונה, לפי סוג המכשיר) ובכך להעלות למכשירו תוכן הנצחה וזיכרון אישי, שהוטמע בברקוד. המידע כולל פרטים אישיים של הנפטרות, תמונות ותוכן כתוב.

הקברים נמצאים בקצה הדרומי של השביל המרכזי.

כרגע, הכול נמצא בשלב הניסוי והגישוש ('פיילוט').

הקרדיט מגיע לכרמית מולד (אורן), בתה של ציונה ואחותה של ענב ז"ל וגם של אפרת קטן תבדל"א.

קשר טלפוני לכרמית, אפשרי: 052-3967123.

■ עמוס אורן

להמונים משולהבים, קיצוניים, גזעניים, בְּעָרִים או בעלי סדר עדיפות דתי קיצוני, לקבוע למנהיג העם מה ואיך צריך לנווט ולנהל את המדינה – פשוט לא תהיה מדינה. כאשר שמעון כותב כי "מנהיגים כדוגמת ארדואן, פוטין, ביבי וטראמפ, אהובים ונערצים על ידי ציבורים גדולים מאזרחי מדינותיהם" – אני אומר, שבדיוק בגלל זה לא טוב שמנהיג יפעל לפי 'מה שהעם רוצה!' אלה מנהיגים שמובילים את עמם לכיוונים שלא מיטיבים עימם! העיקרון של 'אני אעשה מה שרוב העם רוצה, כדי שהעם יבחר אותי שוב' עובד מצוין לנתניהו, אבל לאיזה מקום הגיעה מדינת ישראל?

ברור שיש הבדלי אידיאולוגיה, גישה, תפיסה וכיוון אסטרטגי בין המתחרים על תפקיד המנהיג, אבל מה שאנו – העם – צריכים, הוא מנהיג שהבין גם מה צריך לעשות לטובת העם (גם לשם העתיד) וגם יודע לבצע זאת. ובאן בד"כ דרוש אגודל, עור של פיל ויכולת הזזה/ שינוי של דברים, כולל יכולות פוליטיות (שבהם כנראה נופל בני גנץ, למשל).

עד כאן ה'תזה' (תובנות ותפיסות מבוססות מידע מנותח) שלי, לעומת ה'אנטייתזה' של שמעון. לפעמים מצליח אדם (או אפילו שני אנשים) ליצור בויכוח 'סינתזה' מה'תזה' וה'אנטייתזה'

■ שבת שלום לכולם!

מאירים ומתמקדים בו, מכל מעשיו ואופיו. כדוגמה, אביא שוב את יוליסס גרנט, שלמרות התפקיד המרכזי והחיובי שלו במלחמת האזרחים והתקופה שאחרי המלחמה – במשך עשרות שנים הצליחו היסטוריונים בעלי 'אג'נדה דרומית' להקטין את חלקו החיובי בהיסטוריה הכתובה ולהגדיל את חלקו של רוברט אדוארד לי ('גנרל לי').

קל מאוד להאיר מעשים ותכונות שליליות של אדם וקשה להפך... עלינו להיזהר מלהפוך לסטטלר ווולדורף (Statler and Waldorf – הזקנים מהחבובות) שעל כל קטע ידעו למצוא משהו שלילי (הכוונה היא כלפי צ'רצ'יל וכן גוריון, לא כלפי...).

עד כאן התשובות לשמעון ומכאן – הרחבת התזה שלי: מה עושה אדם ל'מנהיג טוב'. לדעתי, שלושה דברים בסיסיים:

1. כוונות של 'טובת העם' (לפני טובת עצמו)
2. הבנה של 'מה צריך העם' (גם לעתיד)
3. יכולת ביצוע של 'טובת העם'

מהי 'טובת העם'? כאן אני לגמרי מתחבר לאמירתו של בן גוריון – 'מה שהעם צריך' הוא טובתו ולא 'מה שהעם רוצה'. כאשר אני רואה בטלוויזיה ובאינטרנט איך מתנהג 'עם ישראל', אני נוטה לחשוב על האמירה המפורסמת שנאמרה ב'היהודים באים' (עם של XXXX). אם ניתן

טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

ניתק פתיל חייו

על פי המיתולוגיה היוונית, משך חייו של האדם נקבע לפי אורכו של 'פתיל החיים' אשר זכה לו. זה גורלו. מי שקובע את 'מנת החיים', כלומר את אורכו של פתיל החיים של כל אדם, הן שלוש אלות הגורל: **המוירות** (כך ביוונית, גם אם זה נשמע קצת באידיש).

שלוש האלות האחיות מתוארות באופן שונה: מנשים זקנות, מכוערות ומרושעות ועד לדמויות רכות יותר, אך בכל מקרה הן בעלות כוח רב, אף יותר משל האלים האחרים ולכן זכו לכבוד רב.

השלוש יושבות בשמים, כשהן שוקדות על מלאכתן באופן זה: קליותו הצעירה טווה את הפתיל; לַאֲכֵסִיס האמצעית קובעת את אורכו של הפתיל לכל אדם, עוד לפני לידתו; וְאֶטְרוֹפּוֹס המבוגרת (נושאת מספריים בדרך כלל) מנתקת את הפתיל בהתאם לאורך שקבעה לו אחותה. ניתוק הפתיל חורץ את גורלו של האדם ומבשר על מותו.

כך זכינו לביטוי: **ניתק פתיל חייו** – שמשמעותו: מת, נפטרה.

שבת שלום (ובלי פתיל קצר)

■ אהוד דור

האנס ויסשר, המוירות – אלות הגורל, 1530

מגיפה ופמיניסטיות על סף הכניסה לארץ

עם ישראל, שבע נדודים, הרפתקאות, מלחמות וגם ניצחונות. אפילו בלעם המכשף נשלח לקלל אותו ויצא מברך. סוג של אופוריה בדרך לגאולה. וכטוב ליבם בשיכרון ההצלחה, נותנים הגברברים שבהם פורקן ליצר. ובראשות זמרי בן סלוא, נשיא שבט שמעון, מקיימים אורגיות בפרהסיה עם בנות מואב.

התנ"ך, שמן הסתם נכתב על ידינו ומתעניין רק בנו, לא רומז אפילו מה חשו בנות מואב. האם הן נטלו חלק במסיבת החשק בהסכמה או בכפייה, מרצון החופשי או מתוך קבלת מרות הגבר החזק, השולט. לי זה מזכיר את ימי מלכות ישראל השלישית בין ששת הימים ליום כיפור, כשאנשי צבא התייחסו לחיילות כאל שפחות, ולעתים גם שפחות מין, ואין פוצה פה ומצפצף, Me-i Too טרם בא לעולם.

אלוהים לא סולח ושולח בעם מגיפה, שנעצרה על 24,000 חללים, רק לאחר שפינחס הכהן מעלה את זמרי ואת נערתו כזבי בת צור על רומח:

"וַיֵּרָא, פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר, בֶּן-אֶהֱרֹן, הַכֹּהֵן; וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה, וַיִּקַּח רֶמַח בְּיָדוֹ. וַיָּבֵא אַחַר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקְּבָה, וַיִּדְקַר אֶת-שְׁנֵיהֶם--אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קְבֻתָּהּ; וַתַּעֲצֹר, הַמַּגֵּפָה, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל." (במדבר כ"ה, ז'-ח')

בתחילת ספר במדבר מתקיים מפקד של שבטי ישראל. עבשיו, לאחר פרשת 'בנות מואב' והמגיפה, מתקיים מפקד נוסף ומסתבר, שמספרם של בני שבט שמעון ירד מ-59,300 ל-22,000 נפש. יכול להיות שהחללים במגיפה היו משבט שמעון, שבטו של זמרי בן סלוא? הינה החטא ועונשו... במפקד הזה מתברר, שמספרם של אנשי שבט מנשה עלה מ-32,000 ל-52,700. מה רוצה המקרא ללמד אותנו בנתון זה?

בפרשת פינחס מופיע סיפורן של בנות צִלְפָּחָד, שהן התשובה היהודית החסודה לבנות מואב הפרוצות. הן – 5 נשים חכמות ודעתניות – נאבקו על מקומה של האישה היהודית כיורשת חוקית של קרקע אבותיה. בתוך האוקיינוס של הזרת נשים ביהדות, זו נקודת אור פמיניסטית שזוהרת למרחוק – בצניעות, בעקשנות ובאומץ ליבן להציג עמדה מנוגדת להלכה. ואכן, הן זכו בהודאת האל בצדקתן:

"וַיֹּאמֶר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. כֵּן, בְּנֹת צִלְפָּחָד דִּבְרַת--נָתַן תַּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה, כְּתוּבָה אֲחֵי אֲבִיהֶם; וְהַעֲבַרְתָּ אֶת-נַחֲלַת אֲבִיהֶן, לָהֶן." (במדבר כ"ז, ו'-ז')

וזה המסר של המפקד שנזכר קודם: גבורתן ועמידתן של בנות צלופחד חזקו את שבט מנשה (שתמיד נחשב כשבט הקטן והפחות חשוב בשבט יוסף, ועמד בדרך כלל בצלו של שבט אפרים, שהיה שבט גדול יותר ונועד לגדלות, לפחות בברכת יעקב לבניו).

פרשת 'מסעי' מספרת את מסעותיהם של בני ישראל, ומציינת את שמות התחנות בהן חנו, במשך ארבעים השנים שבין יציאת מצרים לכניסתם לארץ. סך הכול ארבעים ושניים מסעות, כולם נזכרים בשמות. נשים לב, שהתורה נותנת דגש מיוחד לא רק על המסעות עצמם, אלא גם על החניות, למרות שבדרך כלל החניות אינן מהוות חלק אינטגרלי מעצם המסע. בדרך כלל העיקר הוא היעד, והחניות נעשות בלית ברירה, שהרי חייבים לחנות, כדי לאגור כוחות ולהתקדם במסע. אולם בכל זאת, התורה נותנת דגש מיוחד גם על החניות עצמן. כנראה שבמסע של בני ישראל, שעל פי חכמים הוא <<<

בנות צִלְפָּחָד, שמן על בד, איריס וקסלר 2008.

"וַתִּקְרַבְנָה בְּנֹת צִלְפָּחָד... לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו: מַחֲלָה נַעֲמָה וְחַגִּלָּה וּמִלְכָּה וְתַרְצֵה. וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפְנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה, פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד..." (במדבר כ"ז, א'-ב')

מסע החיים של כל אדם, יש לתת מקום של כבוד גם לחניות.

לאחר מסע מפרך של 40 שנה, כאשר עם ישראל מתמקם בערבות מואב, על ירדן יריחו, אחת ממסקנות הדרך הארוכה היא, שלחניות בדרך יש ערך משלהן. לשבת, לנוח, לעשות חשבון נפש ולהיות בטוח שאתה בדרך הנכונה.

"וייסעו ויחנו". כשאני חושב על הקורונה, המשתקת אותנו, אני שואל את עצמי: אולי זו רק חנייה הכרחית, במסע המפרך שלנו אל עצמנו, משפחותינו, יעדינו? הבה ונפיק מחנייה זו את המיטב, כדי להמשיך הלאה במרץ ובתקווה!

■ שבת שלום!

ים הדממה פולט סודות / ח.נ. ביאליק

אומר לבי לי בחשאי:	ים הדממה פולט סודות,
"בני! חלומותיך באו;	זל-העולם בלו שותק;
נפל בוכב מרקייע -	ומאתרי הרחים
האמינה - לא שלף הוא.	שאון הנחל אינו פוסק.

עוד שלף קבוע איתן	שחור הלילה הולך בובש,
ובמשבצתו יזרח שמה;	מרכיב צל על-צל וכוּפּל;
שא עיניך - הנה שם הוא	דומם אל-ים המחשבים
קורץ, רומז לך נחמה."	בוכב אחר בוכב נופל.

ובהשתתק כל-העולם,	ובהשתתק כל-העולם,
אשב אביט אל-בוכבי;	ארגיש: לבי ער ומדבר;
לי אין עולם אלא אחד -	ארגיש: מעין טהור אחד
הוא העולם שבלבבי.	הומה אט שם ומתגבר.

חשון, תרס"ב.

"מי-האיש, החפץ חיים; אהב ימים, לראות טוב.

נצר לשונה מרע; ושפתיך, מדבר מרמה.

סור מרע, ועשה-טוב; בקש שלום ורחמיהו."

- תהילים פרק ל"ד, י"ג-ט"ו

הציטוט מובא לבקשתה של יעל טיקטין, המתראינת במדור השו"ת - בעמוד הבא

לוח מודעות

פזל טוב וישפע ברכות!
לתנוע וגיגי
ולכל המשפחה
לנישואי
גדי וזהר

קוראים יקרים,
'בשער' יוצא לפגרת קיץ קצרה, הגיליון
הבא מתוכנן ל-20.8.20.
נשמח שתשלחו לנו חומר לפרסום, באגוון
תחומים. אנא שלחו למייל:
bashaar.hazorea@gmail.com
איחולי בריאות וקץ נעים!

10 שאלות ותשובות עם יעל טיקטין

גיל: 76. מצב משפחתי: נשואה מזה 57 שנים לאפרים. אימא של רקפת (54), הראל (52), יוגב (45) ורעות (41). סבתא ל-11 נכדים! **מקצוע:** לאחר לימודי ניהול שירותי מזון ודיאטה, ניהלתי את המטבח בהזורע במשך 4 שנים והמשכתי לעבוד שם גם לאחר מכן, כולל הקמת המרכולית. בין שאר התפקידים שעשיתי לאחר מכן, היה ריכוז משאבי אנוש בקיבוץ והכנסת המחשוב לרישום העבודה, עבודה בתעשיית הרהיטים, בתחום התמחיר והתפ"י (תכנון ופיקוח על הייצור), ניהול חנות 'הולנדיה' ועבודה בחנות רהיטי הזורע. כמו-כן, ריכזתי את התרבות במשך 3 שנים וחצי. בשנים האחרונות, עד יציאתי לפנסיה בגיל 70, הייתי במשך 5 שנים מזכירה רפואית.

6 מהו הפספוס שלך?

אני מצטערת שלא חייתי אף פעם במקום אחר, מחוץ לקיבוץ. כל חיי הם בקיבוץ, החל מנגבה, המשך בעין השופט ובמרבית שנותיי, משנת 1968, בהזורע. חסרה לי התנסות של חיים פרטיים בעיר, תוך הסתדרות בכוחות עצמי בלבד. ועוד דבר: בגיל 47 למדתי לנהוג, אבל בהמשך איבדתי את הביטחון ואני לא נוהגת. אני מרבה להתנייע וחושה סוג של פספוס, בכך שתמיד תלויה באחרים, בעיקר בבעלי אפרים.

7 משהו שאת שואפת להגשים בעתיד?

שואפת ומקווה שבשנים הבאות, לעת זקנה, עדיין תהינה לי היכולות והמוטיבציה להתעניין בדברים ולהמשיך להיות משמעותית לעצמי, למשפחתי ולחברה. אני רוצה להישאר רלוונטית ולא לאבד את הקשר עם העולם שסביבי.

8 ספרי משהו שלא יודעים עלייך.

לא שרתי בצבא... בשנים 3-1962 הייתי יוד-גימלית בקן יהוד ואפרים היה ראש הקן (היה המדריך של טובה דור). בניגוד לדימוי של בת נגבה ה'גיבורה', היו לי חששות לקראת ההליכה לצבא. מצאתי דרך לא להתגייס ובכך לחפות על הפחד הפנימי שלי – התחתנתי בגיל 19 עם אפרים, שהיה בן 24. בעבר תירצתי את זה שלא התגייסתי, בסיפור לפיו רציתי להיות מורה חיילת, אבל לא קיבלו אותי. האמת היא, שבכלל לא ניסיתי וזה היה רק סיפור כיסוי. היום, שנים רבות אחרי, לא אכפת לי לגלות את האמת ואין בי עוד רגשי חרטה. עם זאת, יכול להיות שחלק גדול מההתנדבויות שלי, לאורך השנים, היו אולי סוג של פיצוי לעצמי, על כך שלא שרתי בצבא.

9 תכונה אחת בך, שהיית שמחה להיפרד ממנה.

אכפת לי יותר מדי מכל הקורה סביבי. יש בי מעורבות יתר וגם אם אני רוצה לא פעם להימנע מכך, אני לא כל-כך מצליחה וזה מדיר שינה מעיניי! אני מודעת לכך, שלא פעם, מעורבות היתר שלי (כמו גם של אחרים) נתפסת אולי כסוג של 'טראבל-מייקירות'.

10 משהו שמפריע לך ומשהו שאת אוהבת בהזורע?

כשאני מרימה את הראש, אני צופה בגאווה בנוף הנפלא שלנו – הנוף הטבעי, הנוף האנושי והחברתי, אבל מאכזב אותי, כאשר אני מורידה מבט למטה, הפער בין היופי הכללי לבין המקומות המוזנחים, שאינם מטופחים וצורמים לעין.

אוהבת: יש דברים רבים שאני אוהבת בהזורע, אבל חשוב לי דווקא בתשובה לשאלה זו, לציין 3 חברות קיבוץ משמעותיות בשבילי – שתי נשים יקרות שכבר אינן איתנו, שליוו אותי והייתה להן תמיד אוזן קשבת עבורי: רוחמה איכר ואווה מוריס זכרן לברכה. וחברה יקרה לי מאוד, שקלטה אותי בהזורע ויש לי תמיד פינה חמה בלב עברה – צביה דור. אותן שלוש נשים מחוברות אצלי מאוד לאהבתי למקום בו אני חיה.

תודה ליעל טיקטין, על גילוי הלב והנכונות לחשוף מעט מעצמה לכולנו. להתראות בעיתון הבא עם 'גיבור' או 'גיבורה' נוספים, שמוכנים לחשוף בפנינו מעט מרחשי, הרהורי וסודות ליבם. ובינתיים, תחשבו מה אתם הייתם עונים. ריאיון: דני נהב

1 זיכרון מעניין מהילדות?

מלחמת השחרור, מאי 1948. אני בת 4. אני זוכרת, שעקב המצב הביטחוני פינו אותי, יחד עם כל ילדי נגבה, לבילה במשוריינים לגבעת-ברנה, משם לנס ציונה ולבסוף להרצליה, שם שהינו בבית ספר גדול במשך כשנה וחצי, עד דצמבר 1949. אני זוכרת, שהכינו אותנו מראש לאפשרות של פינוי, ומתחת למיטה הייתה לי חבילה של בגדים וחפצים שאוכל לקחת בכל רגע שיגידו. כל ילד היה יכול לקחת צעצוע אחד אהוב (ראו תמונה שלי בגיל זה מחבקת בובה). אבא שלי נשאר בנגבה ואימא נסעה איתנו והייתה בהרצליה בכל משך התקופה שהיינו שם, פחות על 'תקן' של אימא שלי ויותר כאחת החברות, שעובדות בכל שנדרש. אני לא שוכחת תמונה, שאבא בא לבקר אותנו ובפעם הראשונה, ראיתי את אימא ואבא מתחבקים חיבוק של התרגשות גדולה ודמעה בעין.

אני זוכרת, שבאנו פעם לביקור בנגבה והשוק הכי גדול שלי היה, שפינת החי הפוגזה ונחברה. זה נגע לי יותר מאשר כל המבנים הרבים בקיבוץ שנהרסו בהפגזות.

2 מה הדבר האחרון שחיפשת ב'גוגל'?

'קווירים' (queers). אני מחוברת להרצאות ב'זום' בתוכנית 'על רגל אחת' מבית 'מקום לשירה'. אחת ההרצאות האחרונות עסקה בנושא 'הקוויר כסוכן של שינוי בעולם מנוכר'. רציתי להבין יותר מה משמעות המילה. בוויקיפדיה מוסבר, שהתיאוריה הקווירית היא סוג של "התייחסות תרבותית וחברתית, המתבטאת גם בספרות, ומצפה מהאדם לנהוג בהתאם למגדר 'גברי' או 'נשי' לפי מינו"

3 מהו התחביב הכי משמעותי שלך כיום?

דרך חיים של חיבור בין הגוף, הנפש והרוח: זה משלב את תרבות המילה הכתובה ואת תרבות הגוף. אני מרבה לקרוא ספרים, לעיין במאמרים מתחומי הספרות והשירה וגם קצת חוטאת לאחרונה בכתיבה. ובתחום הגוף – מעל 30 שנה אני צועדת במסלול כמעט קבוע, כל בוקר. בנוסף, שנים רבות עושה יוגה. חזרתי לאחרונה גם לפלדנאריז עם עינת ופעם בשבוע עושה פילאטיס. בקיץ לא מוותרת על שחייה של 20 בריכות וליד כל זה מתחזקת את עולם הרוח – אנתרופוסופיה, מדיטציה ועוד.

4 מהו החטא הקטן שלך (ה"גילטי-פלזר")?

בעיני אנשים זה נראה אולי כ'חטא' אך בעיניי לא – אני מכורה במידה מסוימת למדורי התרבות, הספרות והאמנות במדיה וכן למופעים תרבותיים. אני מרגישה שאני צריכה לדעת, להכיר ולראות הכל, כדי להיות תמיד 'אין' (In) – בעניינים.

5 אם היו נותנים לך שעה – היכן בעולם היית הוצה להיות?

הודו. הייתי שם 4 פעמים והחלום שלי לשהות תקופה משמעותית בהודו, משהו כמו חודש, בדרמסאלה או בפונה, שם אוכל לעשות מדיטציה ויוגה ולחוות בצורה משמעותית את התרבות ההודית, המאוד מיוחדת, שרק טעמתי ממנה קצת בטיולים שהייתי שם.